

Migrantmenighet på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet

Claudia Klostergaard

Veileder

Ida Marie Høeg

Masteroppgaven er gjennomført som et ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2017
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Institutt for religion, filosofi og historie

Forord

Denne masteroppgaven er mitt avsluttende arbeid av mine masterstudier ved Universitet i Agder.

I mitt voksne liv har det utviklet seg en interesse for integrering, likestilling, migrasjon og arbeidsliv. Etter å ha bodd på Sørlandet i flere år, har jeg deltatt på en rekke tverrfaglige møter med fokus på den innsatsen frivillige organisasjoner gjør i regionen. Med utgangspunkt i dette har jeg etterhvert etterlyst mer informasjon om religiøse organisasjoners og minoritetsforeningers betydning som integreringsressurs, og hvorvidt den innsatsen anerkjennes i det offentlige. For at vi skal være et samfunn som inkluderer alle, også på arbeidsmarkedet, må vi ha kunnskap om alle deler av befolkningen. Mitt engasjement fikk derfor ben å gå på, da jeg skulle velge tema for masteroppgave. Når jeg ser tilbake på alle prosessene man skal igjennom i det å skrive en masteroppgave, ser jeg tydelig min egen læringskurve.

Masteroppgaven handler om hvordan en migrantmenighet på Sørlandet, fungerer som en integreringsressurs for arbeidsløse migranter. Arbeidet kunne ikke vært gjennomført uten at mine åtte informanter hadde stilt opp, derfor vil jeg først og fremst si takk til dem. Takk, også til min veileder Ida Marie Høeg, som har bidratt til at studiet har gått fra å være et svevende prosjekt, til å bli et godt stykke arbeid. Også takk til Minela Košuta, du har vært en uvurderlig støtte i denne perioden.

Jeg ønsker å takke min modige og inspirerende mamma Jane og omsorgsfulle bror Anders, som alltid har trodd på meg, selv når dere har mottatt store doser irritasjon i frustrerende øyeblikk fra meg. Dette er en særlig en hyllest til deg mamma, takk for din uendelige kjærlighet.

Eventuelle feil og mangler i denne oppgaven er ene og alene mitt ansvar.

Kristiansand, november 2017.

Claudia Klostergaard

Innholdsfortegnelse

Forord

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	7
1.1 Introduksjon.....	7
1.2 Prosjektets kontekst.....	7
1.3 Problemstilling.....	8
1.4 Faglig forankring.....	9
1.5 Analytisk tilnærming.....	10
1.6 Oppgavens oppbygning.....	10
2. Teori.....	13
2.1 Innledning.....	13
2.2 Sosial kapital.....	13
2.3 Migrasjon og integrering på arbeidsmarkedet	15
2.4 Diskriminering av immigranter på arbeidsmarkedet.....	17
2.5 Religion, samfunnsengasjement og sosial kapital.....	18
2.5.1 <i>Migrasjonsmenigheter som integreringsressurs?</i>	18
2.5.2 <i>Menigheter og sosial kapital</i>	20
2.5.3 <i>Silverman sitt studie om sosial kapital og kontekst</i>	21
3. Metode.....	23
3.1 Innledning.....	23
3.2 Presentasjon av forskningsdesign og studiets plassering.....	23
3.2.1 <i>Valg av metode for datainnsamling</i>	26
3.2.2 <i>Utvalg</i>	27
3.2.3 <i>Intervjuene og gjennomføring</i>	28
3.3 Etiske betraktninger.....	30
3.4 Analyse og fortolkning.....	31
4. Den katolske kirke som migrantkirke.....	33
4.1 Den katolske kirke på verdensbasis	33
4.2 En migrantkirke med dype historiske røtter i Norge?.....	34
4.3 Medlemmer og deltakere i Den katolske kirke i dag.....	36
4.4 DKKN – En arena for integrering og etablering av sosiale nettverk?.....	37
4.4.1 <i>Innvandrerselesorgen</i>	38

4.4.2	<i>Formelle hjelpe- og integreringstiltak</i>	39
4.4.3	<i>Uformell hjelp</i>	40
4.5	St.Ansgar katolske menighet.....	40
4.5.1	<i>Medlemmer og deltakere</i>	41
4.5.2	<i>Stella Maris og Caritas</i>	41
5.	Kategorisering og tolkning av innsamlet data	43
5.1	Bakgrunn for datainnsamling.....	43
5.2	Presentasjon av informanter.....	43
5.3	En messe for alle?.....	46
5.4	Menigheten; en trygg base i møte med det norske systemet?.....	48
5.5	Strategier.....	49
5.6	Nettverk og migrasjon.....	51
5.7	Arbeidsledighet; noe som snakkes om?.....	53
5.8	Samarbeid med andre utenfor St.Ansgar katolske kirke.....	54
5.9	Kommunens strategi for samarbeid med religiøse organisasjoner og minoritetsforeninger.....	56
6.	Analyse	59
6.1	Sosial kapital?.....	59
6.1.1	<i>Sosiale nettverk og multikulturelle arenaer</i>	59
6.1.2	<i>Samarbeid på tvers av etnisk og nasjonal tilhørighet</i>	62
6.1.3	<i>Formidling og organisering av ressurser</i>	63
6.2	Trossamfunn; en komplementær gode?.....	65
6.2.1	<i>Menighetens brobyggende funksjon</i>	65
6.2.2	<i>Tillit bygd på gjeldende verdier</i>	66
6.3	Tverrfaglig samarbeid.....	68
7.	Avslutning	71
7.1	Oppsummerende analyse og konklusjoner.....	71
7.2	Veien videre.....	76
8.	Litteraturliste	77
	Vedlegg	
	Intervjuguide	
	Informasjonsskriv	
	Samtykkeerklæring	
	Godkjennelse fra NSD	

1. Innledning

1.1 Introduksjon

”Migrantmenighet på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet?” er tittelen på dette prosjektet, som handler om hvordan St.Ansgar katolske menighet, som migrantmenighet, fungerer som en integreringsressurs for arbeidsløse migranter. Dette prosjektet har som mål å synliggjøre om medlemmer og deltakere, bruker sine nettverk for å hjelpe menighetsmedlemmer med utenlandsk bakgrunn inn på arbeidsmarkedet. Studien vil avdekke om nettverkene gir tilgang på eksterne ressurser og informasjon, som igjen bidrar til økt integrering av innvandrere i arbeidslivet på Sørlandet. Dette gjøres ved å utforske formelle og uformelle relasjoner, nettverk og ressurser fra medlemmer og deltakeres ståsted, for så å videre undersøke hvordan dette brukes for å løse felles og individuelle behov. Utover dette ser studien på hvilke samarbeid som eksisterer i mellom frivillig- og offentlig sektor og St.Ansgar menighet. Det kvalitative utvalget består av medlemmer i menigheten og Kristiansand kommunes flerkulturelle rådgiver. Gjennom utforskningen har jeg fått en ny og personlig innsikt i deres sosiale verden gjennom fortellinger, eller beretninger, om grupperinger, samarbeid, ressursforvaltning og hvilke rolle det religiøse har i alt dette, og hvilke resonnement informantene gjør seg i forbindelse med menighetens rolle i samfunnsaktuelle temaer; arbeidsledighet, migrasjon og nettverk.

1.2 Prosjektets kontekst

Integrering av innvandrere i arbeidslivet er et felt hvor vi trenger nasjonal nytenkning. Vi vet at andel ”inaktive” – det vil si de som verken er sysselsatt eller er under utdanning, er høyest blant minoritetskulturelle. Andelen ”inaktive” med innvandrerbakgrunn utgjør 35 prosent, noe som er mer enn dobbelt så mange enn majoriteten med 11 prosent (Olsen, 2015). Det er også påvist at blant overkvalifiserte arbeidsløse er innvandrerne overrepresentert. (Villund, 2014). Samtidig viser samme studie at overkvalifisering synker med økende botid, uavhengig av aldersgruppe. Innvandrerfamilier står også i større fare for å havne i vedvarende økonomisk fattigdom. Dette gjelder også innvandrere med høyere utdanning og innvandrere som er sysselsatt på heltid (Bhuller, M. & Aaberge, R. 2010).

Agderregionen og herunder Kristiansand, har et særskilt behov for nytenkning i arbeidet med å få flere innvandrere i lønnet arbeid. Regionen har over tid utmerket seg ved å ha en særlig stor del av den etnisk norske befolkningen utenfor arbeidslivet. Nå viser imidlertid SSB-tall at Sørlandet også er den landsdelen som i minst grad sysselsetter innvandrerbefolkningen (SSB, 2016).

I en undersøkelse gjort av Kristiansand kommune i 2010, ble det registrert 720 frivillige organisasjoner og aktiviteter. Medlemstallet tilsvarte andel innbyggere i kommunen på det tidspunktet. Kristiansand skiller seg ut fra nasjonale statistikker, ved at kirker og menigheter også har en betydelig høy aktivitet. Vi vet at frivillige aktiviteter og organisasjoner er arena for trivsel, tilhørighet, sosiale nettverk og utfoldelse. Dette skaper et gjensidig tillitsforhold mellom folk. Dette gjelder både nettverk som er mer lukkede, men også nettverk som er åpne og rettet utover. Begge er nyttig og påvirker sosial integrering og inkludering (Kristiansand kommune, 2010). Deltakere og ledere i noen migrantmenigheter i Oslo, brukte sine nettverk for å hjelpe andre deltakere, også med tanke på arbeid, bolig og juridiske spørsmål. Menighetene hadde mye sammenbindende sosial kapital, men fungerte allikevel på grunn av de uformelle nettverkene brobyggende (Synnes, 2012, s. 86).

Dette underbygger den samfunnsmessige relevansen og viktigheten av å rette fokus på menigheters betydning for medlemmers sosiale kapital, både innad i nettverket, i form av nettverksbygging, men også med søkelys på menighetene som inngår i nettverk med andre organisasjoner og instanser i regionen. Denne relevansen øker ytterligere ved at temaet er bemerkelsesverdig lite utforsket og lite diskutert i regionens tiltak for inkludering i arbeidslivet. Samtidig er det få studier som tar utgangspunkt i medlemmer, deltakere og lederes egne erfaringer. Regionen har høy andel arbeidsledige med innvandrerbakgrunn, samtidig som den nasjonalt skårer høyest på kirkelig og religiøs aktivitet. Dette gjør det interessant å undersøke hva casemenigheten formelt og uformelt gjør for å bidra til økt sysselsetting.

1.3 Problemstilling

Med bakgrunn i konteksten over kom jeg fram til følgende problemstilling:

Fungerer St.Ansgar Katolske menighet som et nettverk for arbeidsløse migranter, i så tilfelle på hvilken måte virker det?

Prosjektet ambisjon og mål har vært å få en dypere forståelse av hva sosial kapital er innen den valgte case menigheten, hvordan nettverkene fungerer, og eventuelt hvorfor den religiøse konteksten virker som en integreringsressurs. Jeg har vært interessert i å vite mer om hvordan medlemmene og deltakerne organiserer seg formelt og uformelt, og hvilke rolle de mener St.Ansgar katolske menighet skal ha på organisasjonsnivå, men også på samfunnsnivå.

Jeg har også med meg forskningsspørsmål i arbeidet med empirien og analysen. Disse er:

- Dersom medlemmer og deltakere i menigheten gir hjelp til arbeidsløse migranter, hva består hjelpen av, og er det preget av formell eller uformell organisering?
- Hvilke strategier bruker menigheten for å benytte de ressursene som eventuelt eksisterer blant medlemmene?
- Hvilke type relasjoner består den sosiale kapitalen i menigheten av?
- Hvilken betydning har det religiøse aspektet i generering av sosial kapital blant medlemmene og deltakerne?
- Eksisterer det et samarbeid om samfunnsaktuelle problemstillinger mellom menigheten og den offentlige sektor? I så fall hva består samarbeidet av?

1.4 Faglig forankring

”Migrantmenighet på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet” er en religionssosiologisk oppgave, som inspireres av metodologien institusjonell etnografi. Det som kjennetegner religionssosiologien, både når det praktiseres fra et sosiologisk og religionsvitenskapelig utgangspunkt, er at den har et bestemt perspektiv på samfunn og religion. Den grunnleggende tilnærmingen er at det alltid foregår et samspill mellom religion og samfunn; religionen virker på samfunnet og samfunnet preger alle deler av religionens verden (Gustafsson, 1965, s. 1). Et viktig kjennetegn ved religionssosiologien er at den anvender sosiologisk teori og metode (Furseth & Repstad, 2003, s.16), og at grensene til andre fagdisipliner ikke alltid er så strenge (ibid., s.20). I denne studien er derfor religionssosiologien med på å vise sammenhengen mellom det som skjer i samfunnet og innad i menigheten, og andre veien, hvordan samfunnet påvirker organisering og sosial kapital innad i menigheten.

Ved å bruke institusjonell etnografi som tilnærming, har jeg under datainnsamling undersøkt det som skjer uformelt, fra medlemmer og deltakeres ståsted, for så å gå videre til systemnivå og se hvilke strategier, strukturer og organisering som påvirker temaene migrasjon, nettverk og arbeidsliv. Institusjonell etnografi kan gjøres underveis i hele forskningsprosessen. Ved å stille meg kritisk til teoretiske begreper, forskning og teori, har jeg forsøkt å gi mening til begrepene ut ifra kontekst, framfor at begrepene skal farge og påvirke prosessen fra starten av.

1.5 Analytisk tilnærming

Oppgavens teoretiske utgangspunkt ligger i den norske arbeidsliv-, migrasjon- og religions sosiologien. I tillegg brukes teori innen sosial kapital og migrasjonsmenigheter, fra nordisk og internasjonale forskere. Å ”drive med” institusjonell etnografi underveis i analyseprosessen betyr at jeg tar utgangspunkt i medlemmer og deltakeres synspunkter ved å forsøke å danne en mening ut ifra kontekst og på den måten analysere dette mot tidligere forskning, for å svare på problemstillingen. I min analyse har jeg valgt å basere meg på disse empiriske studiene som knytter seg til migrasjon, arbeidsliv og sosial kapital.

1.6 Oppgavens oppbygging

I kapittel 1 introduseres oppgaven, dens kontekst og hvilken problemstilling som skal belyses, samt informasjon om oppgavens faglige forankring og analytiske tilnærminger.

Kapittel 2 er en presentasjon av forskning og teori, med innhold av oppgavens relevante begreper, rammeverk og perspektiver.

Kapittel 3 redegjør for oppgavens metodiske valg og refleksjoner, og i kapitlet presenteres metodevalg, forskningsdesign, utvalg og rekruttering. I tillegg drøfter jeg gjennomførelsen av egen forskning, kritikk og etiske vurderinger underveis. Avslutningsvis redegjør jeg for analyseprosessen.

I Kapittel 4 presenterer starter jeg med å opplyse kort om Den katolske kirke som flerkulturell på verdensbasis. Videre beskriver jeg Den katolske kirkes historiske forankring som

migrantkirke i Norge, hvem som er medlemmer og deltakere i dag, menighetene som en arena for integrering og etablering av sosiale nettverk, og mer konkret hva som gjøres formelt og uformelt i kirken av hjelpe og integreringstiltak. Avslutningsvis forteller jeg kort om St.Ansgar katolske menighet i Kristiansand.

Kapittel 5 er presentasjon, kategorisering og tolkning av empiri, med bakgrunn i forskningsspørsmålene.

I kapittel 6 gjør jeg en analyse hvor jeg drøfter empirien opp mot den fremlagte teorien og tidligere forskning innen feltet. Analysens hovedmål er å fylle de teoretiske begrepene, få innsikt i virksomhetens organisering med utgangspunkt i medlemmer og deltakeres synspunkter, for så å se hvilke betydning strukturer, strategier og satsningsområder på systemnivå har for menighetens medlemmer og deltakeres menighetsliv.

Kapitel 7 og 8 er oppsummerende og konkluderende kapitler. I det konkluderende kapitlet trekker jeg fram hovedfunn, og svarer på problemstilling og forskningsspørsmål.

Bakerst i oppgaven finnes litteraturliste og diverse vedlegg fra forskningsprosessen.

2. Tidligere forskning og teori

2.1 Innledning

Jeg ønsker å belyse dagens situasjon innen migrasjon, arbeidsliv og integrering. Kapitlet starter med en diskusjon og redegjørelse av begrepet sosial kapital. Videre viser jeg til forskning om offentlig satsning innen arbeidsliv og migrasjon. Diskriminering av immigranter på arbeidsmarkedet er en nasjonal utfordring, og særlig innen casemenighetens kommune er dette relevant, da de i 2016 var den landsdelen som i minst grad sysselsatte innvandrerbefolkningen. Migrasjonsmenigheter har sosial kapital, og kan fungere som en integreringsressurs. Jeg bruker tidligere forskning til å drøfte dette i lys av religion, samfunnsengasjement og sosial kapital. Tidligere forskning er ikke et eget kapittel, da jeg har valgt å presentere aktuell forskning parallelt med relevant teori.

Fungerer St. Ansgar Katolske menighet som et nettverk for arbeidsløse migranter, i så tilfelle på hvilken måte virker det?

Underspørsmål:

- *Dersom medlemmer og deltakere i menigheten gir hjelp til arbeidsløse migranter, hva består hjelpen av, og er det preget av formell eller uformell organisering?*
- *Hvilke strategier bruker menigheten for å benytte de ressursene som eventuelt eksisterer blant medlemmene?*
- *Hvilke type relasjoner består den sosiale kapitalen i menigheten av?*
- *Hvilken betydning har det religiøse aspektet i generering av sosial kapital blant medlemmene og deltakerne.*
- *Eksisterer det et samarbeid om samfunnsaktuelle problemstillinger mellom menigheten og den offentlige sektor. I så fall hva består samarbeidet av?*

2.2 Sosial kapital

Sosial kapital er relevant fordi studiets utgangspunkt, er å undersøke det hverdagslige som skjer blant medlemmer og deltakere i case menigheten, for videre å forstå dens rolle innen

integrering, arbeidsliv og migrasjon. En rekke tidligere forskere har definert sosial kapital som gjensidig tillit, som kommer i fra delte verdier som er forankret i kirkesamfunn (Silverman, 2000, s.243). Den amerikanske samfunnsviteren Robert Mark Silverman mener at definisjonen belyser hvilke begrensinger sosial kapital har. Den begrenser sosial kapital til en synlig kontekst. Det gjør det også mulig for sosial kapital å innta mange former, siden sosial kapital er produktet av en rekke mulige verdier som innebygd i varierte miljøer (Ibid.)

Sosial kapital dekker et stadig voksende fagområde og det syntes å være et av de mest omdiskuterte begrepene innen politikk, sivilsamfunn og integrering. Forskere er splittet i operasjonalisering av begrepet sosial kapital. Flertallet av statsvitere og økonomer ser sosial kapital som en normativ variabel, mens sosiologer hevder at begrepet er et strukturelt fenomen. Allikevel konkluderer flertallet, med at det ses som nødvendig for et bærekraftig og utviklende samfunn (Silverman, 2000, s. 243-244).

Den første systematiske analysen av sosial kapital ble utført av den franske sosiologen Pierre Bourdieu. Han bruker en strukturell definisjon, der han vektlegger ressurser. For Bourdieu består sosial kapital av to elementer. Den første er de sosiale relasjonene som gjør at individer får tilgang til ressurser. Det andre elementet er mengden og kvaliteten på disse ressursene (Portes, 1998, s.3-4). Den amerikanske statsviteren Robert Putnam sin forskning på sosial kapital, er hovedsakelig knyttet til frivillig sektor. Han definerer sosial kapital som sosiale nettverk og de normer for gjensidig avhengighet og tillit, som er med på å opprettholde nettverkene (Putnam, 2007, s. 137). Putnams begrep viser til lokalmiljøet, nabolaget og de ulike organiserte sosiale nettverkene, som omgir individet der det bor, og som individet frivillig og bevisst kan tre inn og ut av (Loga, 2012, s. 23). Denne definisjon ekskluderer betydning av familie, makt og kjønn, altså faktorer som er med på å avgjøre hvorvidt de sosiale nettverkene faktisk er frivillige å tre inn og ut av. Tidligere har Putnam erkjent, at familien fungerer som den viktigste formen for sosial kapital. Dermed utgjør frivillig sektor kun en av kildene til sosial kapital (Furseth, 2008, s. 154). De sosiale nettverkene har et individnivå og et samfunns nivå. Dette betyr at nettverkene har betydning for hver enkelt som er en del av nettverket, samtidig som nettverket har betydning for samfunnet i helhet. På samfunnsnivå betyr det at mindre sosiale nettverk, frivillige organisasjoner og menigheter kan være med å generere tillit, sosial kapital og blant annet fungere som en tilleggstjeneste innen velferdssamfunnet.

Putnam har beskrevet fire forskjellige egenskaper ved nettverk, som innvirker hva slags sosial kapital som blir utviklet. Det første er hvorvidt grupper som dannes er preget av *formell eller uformell* organisering. Formelt nettverk vil si at deltakelsen reguleres ved at en må ha medlemskap, betale avgifter, møte til fastsatte tidspunkt eller lignende. Et uformelt nettverk innebærer ikke faste holdepunkter, og er som regel ikke planlagte møter. Putnam påpeker at både formell og uformell sosial kapital kan utvikle gjensidighetsrelasjoner og gi offentlige og private goder (Putnam, 2002, s. 10).

Den andre formen for sosial kapital kategoriserer Putnam for *tykk og tynn* sosial kapital. Dette beskriver intensiteten på møtene og relasjonene, og handler om hvorvidt mennesker har en relasjon på flere arenaer, eller om de kun er knyttet til et nettverk. Et eksempel på en tykk relasjon kan være medlemmer i en migrasjonsmenighet. Medlemmer og deltakere møtes på andre arenaer også utenfor menigheten, og flere har både familie, venner og kollegaer som går i samme menighet. En tynn relasjon kan være at man kun er bekjente og møtes innen en arena. Putnam peker på at det allikevel ofte er de svake relasjonene som gir best innpass til nye nettverk og nye goder i samfunnet. En svak relasjon til noen kan være nyttig, ved for eksempel jobbsøking. Dette fordi den person har et nettverk utenfor ditt eget nettverk og egne arenaer (Putnam, 2002, s.10).

Den tredje formen for sosial kapital fokuserer på om gruppen som danner sosial kapital har mer fokus innad i gruppen eller utadrettet. Her snakker man om *innadvendt eller utadvendt* sosial kapital. En innadvendt gruppe organiserer seg ut ifra kjønn, klasse, etnisitet og har som mål og styrke båndene mellom gruppemedlemmene. En utadvendt gruppe organiserer seg ut ifra felles mål om å oppnå noe i samfunnet, dette kan for eksempel være veldedighet (Putnam, 2002, s.11).

Den fjerde formen for sosial kapital skiller mellom *sammenbindende og brobyggende* sosial kapital. Sammenbindende sosial kapital er den formen for sosial kapital som bidrar til å skape gjensidighet og solidaritet innad i et samfunn, men som kan virke ekskluderende på andre. Brobyggende sosial kapital bidrar til å knytte sammen grupper som i utgangspunktet er forskjellige. Denne formen for sosial kapital øker tilgangen til eksterne ressurser og informasjon, og er av natur inkluderende (Putnam, 2002, s. 11-12).

2.2 Migrasjon og integrering på arbeidsmarkedet

I 2009 kom Forskningsrådets nye satsning på arbeidslivsforskning, programmet VAM – Velferd, arbeidsliv og migrasjon, og skal pågå fram til 2018. Temaene som skal løftes fram er aldring, konsekvenser av økt velstand og rikdom, internasjonal migrasjon, familie og samfunn, verdiskapning og organisering i arbeidslivet, og oppslutning om, organisering og styring av velferdssamfunnet. Det tidligere programmet *Arbeidsliv*, som var operativt i årene 2002-2010 hadde som hovedprioritet å fokusere på omstillinger og mobilitet, et åpnere arbeidsmarked, lovverk, virkemidler, forhandlinger og samarbeid (Forskningsrådet, 2013). I programmet *Arbeidsliv* er ikke religion nevnt, det er heller ikke migrasjon som sådan. Det er allikevel nevnt noen punkter om betydningen av å kartlegge utfordringene i diskriminering av kvinner, etniske minoriteter og eldre. Religion er heller ikke nevnt i programmet *VAM*. Betydningen av kunnskap om migrasjon, frivillige organisasjoner og samspeillet mellom institusjonelle, individuelle og familie- og nærmiljøfaktorer har allikevel fått mye plass i det nye programmet. Dette gir et tydelig signal om at når det snakkes om arbeidsliv i helhet, kan velferd og migrasjon ikke utelukkes. Forskningsrådet hevder at mange jobbmuligheter, jobb tips og annen informasjon, jobbrelevante anbefalinger, former for renommé og ”goodwill” sirkulerer i mer eller mindre avgrensede nettverk. De som mangler inntak til slike nettverk, stiller med et betydelig handikap i konkurransen om jobbene, særlig de mer ettertraktede. De oppfordret i 2005, til videre forskning på sosial kapital, og hvilken betydning sosial kapital har for jobbmulighetene;

” I hvilken grad kan tilsvarende mekanismer - manglende sosial kapital av brutypen - være med på forklare hvorfor personer med innvandrerbakgrunn, særlig ikke-vestlig bakgrunn, forblir marginale i det norske arbeidsmarkedet, uttrykt i større risiko for å være arbeidsledige eller økonomisk inaktive?” (Forskningsrådet, 2005).

Den britiske psykologen David Halpern (2005) antar at jobb og forretningsmuligheter sirkulerer innen nettverk med sammenbindende sosial kapital, basert på felles etnisk, nasjonal eller subnasjonal bakgrunn blant innvandrere (Forskningsrådet, 2005). Begge disse punktene er av interesse og relevans for min case studie. En del studier viser nettopp at en del migrasjonsmenigheter er bygd på hva Putnam definerer som sammenbindende kapital (Synnes 2012, Ødegård et al 2014, Silverman 2000). Deler av integreringsarbeidet i kommuner overlates ofte til det lokale foreningslivet, som fra før sliter med svak økonomi, få frivillige hender og manglende kompetanse til å drive mangfolds og –integreringsarbeid. Mangel på en helhetlig politikk- og strategiutforming innenfor integrasjonsarbeidet er

påfallende i enkelte kommuner. Eksempelvis har vi den kommunale frivillighetspolitikken, som regulerer offentlig støtte til frivillige organisasjoner og integrasjonspolitikken som inneholder et sett virkemidler som skal brukes på tvers av sektorer. I tillegg kommer religionspolitikken, som regulerer den offentlige støtten til trossamfunn og livssynsorganisasjoner (Ødegård & Sætrang, 2016, s. 2). Den amerikanske sosiologen Michael Woolcock 1998 betegner myndighetens rolle som lenkende sosial kapital. Dette handler om myndighetenes kompetanse, prioriteringer og vilje til aktivt å ta del i å knytte ulike nettverk sammen (ibid.).

2.4 Diskriminering av immigranter på arbeidsmarkedet

Integrering av innvandrere i arbeidslivet er et felt hvor vi trenger nasjonal nytenkning. Andel ”inaktive” – det vil si de som verken er sysselsatt eller er under utdanning, er høyest blant immigranter. Denne gruppen utgjør 35 prosent, noe som er mer enn dobbelt så mange som majoritetsbefolkningen med 11 prosent (Olsen, 2015). Det er også påvist at blant overkvalifiserte arbeidssøkere er innvandrerne overrepresentert (Villund, 2014). Samtidig viser samme studie at overkvalifisering synker med økende botid, uavhengig av aldersgruppe. Innvandrerfamilier står også i større fare for å havne i vedvarende økonomisk fattigdom. Dette gjelder også innvandrere med høyere utdanning og innvandrere som er sysselsatt på heltid (Bhuller, M. & Aaberge, R. 2010). Agderregionen og herunder Kristiansand kommune, har et særskilt behov for nytenkning i arbeidet med å få flere innvandrere i lønnet arbeid. Regionen har over tid utmerket seg ved å ha en særlig stor del av majoritetsbefolkningen utenfor arbeidslivet. Nå viser imidlertid SSB-tall at Sørlandet også er den landsdelen som i minst grad sysselsetter innvandrerbefolkningen (SSB, 2016).

I utredningen *Bedre Integrering* (NOU:2011) fremmes sivilsamfunnet og nærmiljøet som en særlig viktig arena for inkludering og integrering. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor sier det er utfordrende å få gode tall på den frivillige deltakelsen blant minoritetsbefolkningen (Eimhjellen & Seegard, 2010). Vi vet at den typiske frivillige i majoritetsbefolkningen er mann med høy utdanning og inntekt og med bredt nettverk. Dersom ikke minoritetsbefolkningen var underrepresentert i de samme foreningene og organisasjonene som den kategoriserte typiske frivillige, ville Putnam hevde at *tynn* sosial kapital kunne oppstå. Jo mer formell deltakelsen er, jo lavere representert er personer med innvandrerbakgrunn (ibid., s. 5). Allikevel finnes det studier som viser at dersom en tar

deltakelse i religiøse foreninger og innvandrere- og flykningsforeninger med i beregningen, er innvandrerbefolkningens deltakelse i frivillige organisasjoner på nivå med majoritetsbefolkningen (Ibid.). En forutsetning for dannelsen av sosial kapital er at nettverkene ikke bare er sammenbindende, men også knytter en til mennesker som er *ulik* en selv på viktige områder. I sosial kapital-terminologien kan mer internt orienterte nettverk sies å være viktige for deltakernes sammenbindende sosial kapital, men de evner i begrenset grad å fungere brobyggende mellom grupper og mennesker på tvers av økonomiske, etniske, religiøse og sosiale forskjeller (Ødegård & Sætrang, 2015, s.2).

2.5 Religion, samfunnsengasjement og sosial kapital

Den norske statsviteren Jill Loga, ansatt ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, opplyser i en rapport fra 2012, at det tidligere har vært mye forskning på integrasjon og innvandring. Oppmerksomheten har vært rettet mot minoriteters manglende deltakelse og ekskluderingsmekanismer i arbeidslivet, skole, utdanning og andre formelle arenaer. Det er kun de siste årene at sivilsamfunnet som arena for integrasjonspolitiske spørsmål er kommet sterkere i fokus. Innen sivilsamfunnet har man forsket en del på politisk deltakelse og organisering, frivillige foreninger og frivillighet. Som forskningsfelt er det i følge NOU gjort lite empirisk forskning som omhandler innvandring og integrasjon knyttet spesifikt til trossamfunn som organisasjonsform og arena i sivilsamfunnet (Loga, 2012, s. 11). I den senere tid har det vært et økende fokus på tros- og livssynssamfunn. Det er rettet mer fokus mot tros- eller livssynssamfunn enn før, særlig har de fått offentlig og forskningsrelatert oppmerksomhet de siste par årene, grunnet deres rolle i forebyggende dialog arbeid og radikaliserings.

2.5.1 Migrasjonsmenigheter som integreringsressurs?

Dette delkapittelet skal vise til ulik forskning, som belyser migrasjonsmenigheters indirekte eller direkte betydning for integrering. Den norske religionsosiologen Inger Furseth definerer migrasjonsmenigheter som ”new religious communities founded by immigrants, as well as established religious communities that receive large groups of immigrant members” (Furseth, 2008, s. 148). Migrasjonsmenigheter varierer i deres evne til å generere sosial kapital. Dette avhenger av om det foreligger strukturer som oppfordrer til sosial interaksjon mellom medlemmene, eller hva de definerer som organisasjons kultur (ibid. 156). For at spørsmålet om ”migrasjonsmenigheter som integreringsressurs?” skal kunne besvares hevder Loga at det

blir nødvendig å presisere hvilke nivå man snakker om. Altså hvilke nivå det skal integreres til (Loga, 2012, s. 71). I denne studien er det hovedsakelig snakk om et organisasjonsnivå der jeg ser på deltakelsen innad i trossamfunnet. Formålet er allikevel rettet mot lokalsamfunnet, ved å få innsikt i hvordan de sosiale nettverkene i menigheten, bruker hverandre for å få tilgang til eksterne ressurser som arbeid, bolig og offentlige tjenester.

I en tidligere studie av Loga (2011) belyser hun hvordan St.Paul katolske menighet i Bergen, er et svært velfungerende og flerkulturelt felleskap, som på den ene side fungerer brobyggende på tvers av etnisitet og nasjonale forskjeller blant katolikkene som deltar i trossamfunnet. På den andre siden kan deltakelsen i trossamfunnet, samtidig medføre økt religiøs segregering i nærmiljøet. I kraft av å tilby skole og fritidsaktiviteter, kan deltakelse i trossamfunnet komme på bekostning av det sosiale samholdet som produseres gjennom skole, barne- og ungdomsaktiviteter og andre sentrale arenaer for beboere i lokalmiljøet (Loga, 2012, s. 72). Den svenske sosialantropologen Charles Westin (1986) har pekt på andre faktorer som påvirker integrering på lokalnivå. Han har studert flere trossamfunn i Sverige, og mener det er vanskelig å gi et generelt svar på hvordan religion og tro påvirker integrasjonsprosessen for ulike typer innvandringsgrupper. Han mener at dette blant annet avhenger av trossamfunnets, og av hvordan trossamfunnet brukes til å veilede innvandrerer i en gunstig eller ugunstig retning i det nye samfunnet. Videre hevder han at hvordan trossamfunnet fungerer varierer mellom trossamfunn og ulike religioner. Trossamfunnenes avstand til samfunnet kan være knyttet til majoritetsbefolkningens forestillinger. Han fant at majoritetsbefolkningen tar større avstand til muslimer enn hinduen og tilbaketrekkningen må sees i sammenheng med dette. Westin med dette at det er mer sammenbindende sosial kapital i de muslimske trossamfunnene i Sverige, enn det er i de hinduistiske (Ibid, s. 74).

En annen svensk sosiolog Orlando Mella (1996) gjorde en komparativ studie mellom muslimer, katolikker og ortodokse kristne. Han fant at den religiøse deltakelsen bidrar til å gjøre overgangen til det nye hjemlandet mye enklere, blant annet fordi trossamfunnet tilbyr en sosial arena som kan redusere kaotiske og desorienterte følelsen selve migrasjonsprosessen innebærer. Han fant også at de kristne ble mindre religiøse og tilpasset seg et svensk verdi- og normsett i det nye vertslandet. I den muslimske gruppen fant han derimot at migrasjonen medførte økt religiøsitet, det vil si høyere deltakelse enn i hjemlandet. I likhet med Westin konkluderer han med at det kan handle om forskjeller i de ulike religionene, men også at den være en effekt av hvordan den svenske majoritetsbefolkningen forstår ulike religiøse grupper forskjellig, og at muslimer er mer stigmatisert enn de to andre gruppene (Loga, 2012, s.74).

Samfunnets indirekte påvirkning på migrasjonsmenigheten og den enkelte migranten, mener jeg er viktig når det skal utformes en ny forståelse av sosial kapital og dens funksjon i den valgte konteksten.

2.5.2 Menigheter og sosial kapital

Flere studier har konkludert med at religion bidrar til demokrati, ved å informere om regionale visjoner og tjenester (Furseth, 2008, s. 156). En studie av Campbell og Putnam (2010) fant evidens for at religiøse amerikanske er mer angivelige til å donere blod, penger, mat til hjemløse, tilby et sete til en fremmed og hjelpe noen utenfor deres husstand med å finne jobb enn ikke religiøse. (Lewis, MacGregor, Putnam, 2012, s.332). Noen hevder at religiøse amerikaneres samfunnsengasjement, ikke nødvendigvis er en positiv kraft i samfunnet. Dette fordi det er mulig at det religiøse samfunnsengasjementet fokuserer på aktiviteter som promoterer konservativ politikk og religiøse saker, som for eksempel

underskriftskampanjer i forbindelse menneskeverd og bekjempelse av abort. De hevder at religion ikke nødvendigvis generer sosial kapital, men kollektive goder som kun de innenfor det religiøse miljøet kan ta del i (Lewis et al., 2012, s. 332). Sånn sett representerer de først og fremst innadrettet og sammenbindende sosial kapital. Den norske sosialantropologen Sissel Mæland fant i sitt studie på den katolske menighets tilbud til migranter at en katolsk arena som generer overbyggende sosial kapital knyttet til solidaritet og generalisert tillit er *Caritas*. Organisasjonens betydelige frivillige engasjement med informasjonssentre rundt om i Norge, yter en stor innsats med hensyn til veiledning og inkludering overfor arbeidsmigranter til landet (Mæland, 2016, 244).

Den katolske kirke i Norge må regnes som en omfattende og svært flerkulturell møteplass. Putnam mener at minoritetsdeltakelsen fra en rekke ulike land, representerer overskridende sosial kapital på tvers av etnisk, nasjonal og kulturell bakgrunn, samtidig som trossamfunnet også produserer sammenbindende sosial kapital mellom minoriteter med lik religiøs tilknytning (Loga, 2012, s. 62). Ettersom trossamfunnet er så etablert tilbyr det ikke bare sosial tilknytning, men også sentral ekstern informasjon som juridiske rettigheter, arbeid og bolig. På grunn av manglende norskkunnskaper fungerer trossamfunnet med andre som en viktig informasjonskanal for mange innvandrere (ibid, s. 64). Det er også funnet evidens for at sosial kapital er forskjellig mellom menn og kvinner. Blant annet fant Foley and Hoge (2007) at sosial kapital er sterkt kjønnet i moskeer. Mennene så hverandre oftere enn kvinnene, på

grunn av deltakelse under fredagsbønnen. Allikevel så de at mennene kom på bønn, men dro raskt tilbake. Kvinnene derimot var mer involverte i ulike frivillige aktiviteter, som pengeinnsamling, spesielle programmer, festkomiteer og samlinger. Ut ifra dette utviklet kvinnene sterkere sosiale bånd blant dem selv, enn det mennene gjorde (Furseth, 2008, s. 157).

2.5.3 Silvermans studie om sosial kapital og kontekstualisering

Den amerikanske samfunnsviteren Robert Mark Silverman kritiserer begrepet sosial kapital og hevder at definisjonen fremdeles er tvetydig. Den konkrete funksjonen for hvordan sosial kapital fungerer er et uklart konsept. Han mener at fenomenet ses som nødvendig for et bærekraftig og utviklende samfunn, samtidig som dens substans er vanskelig å fange. Silverman sin artikkel er en respons til dette dilemmaet. Artikkelenes mål er å ramme inn sosial kapital konseptuelt og bedre forstå hvordan den påvirker interaksjon og funksjoner i organisasjoner på samfunnsnivå. Spesielt bidrar artikkelen til debatten innen sosial kapital, ved å kartlegge konseptet og undersøke dens påvirkning innen to distinkte kontekster innen lokale organisasjoner (Silverman, 2000, s. 241-242) Den ene kategoriserer han som ”charitable organizations” som har som formål å misjonere og tjene. Den andre er ”community development corporations/ CDC’s” som kjennetegnes ved at det er organisasjoner som fokuserer på å promotere selvbestemmelse og demokratiske beslutninger innen minoritetsmiljøer med lav inntekt (Ibid, s. 258).

Spørsmål som går inn for å undersøke forholdet mellom sosial kapital og organisasjonelle kontekster er lite utviklet. De som berører former for sosial kapital funksjoner og interaksjoner i samme miljø er sjeldent utgitt. Denne formen for forskning har rammet inn sosial kapital som en syntese av verdier og samfunns engasjement. I mens har den institusjonelle konteksten i hvilke verdier som er vedlikeholdt og graden av hvordan de konkurrer som lokale ressurser uteblitt i debatten om sosial kapital (Silverman, 2000, s. 242). Forskeren fokuserte i metoden på å utforske utfordringer relatert til faktorer som hadde innflytelse på beslutningen om å danne tverrfaglige samarbeid. Silverman fant at verdiene som dominerte innen ”charitable organizations” var tydelig distinkte fra CDC’s. Førstnevnte fokuserte mer på program og prosjekter relatert til familie, ungdom, utdanning og eldreomsorg, mental helse og tjenester innen vold i nære relasjoner (ibid, s. 255-256). Syv av ti ”charitable organizations” i befolkningen identifiserte dem selv basert på tro. Religiøs identitet viste seg å være den dominante kilden til sosial kapital innflytelse på rollen som

veldedighets organisasjoner i lokalsamfunnet. Bruken av religion som veiledende prinsipp ble identifisert av direktørene under intervjuene. En direktør forklarte hvordan religion spilte en sentral rolle i aktivitetene som organisasjonene administrerte. En av informantene for en sekulær veldedighetsorganisasjon poengterte hvordan hvert samfunn har en skole og en kirke, og at hvis du ønsker å være samfunnsorientert må en gå dit folkene er (ibid, s. 257).

De deltakende "CDC" i studien, skilte mellom samarbeid basert på *insiders* og *outsiders*. Samarbeid med organisasjoner som var outsiders og ikke en personlig del av organisasjonen, ble ikke genuine samarbeidspartnere. Mens samarbeid mellom organisasjoner som hadde samme utgangspunkt, var bygd på gjensidig tillit. Det samme viste seg i "charitable organizations", som delte gjeldende verdier for trosbasert sosial handling, frivillighet og samfunnstjeneste (Silverman, s. 260). En leder for en trosbasert organisasjon forteller "Now there's a difference in my mind between partnership and a collaboration. We can collaborate with people who may not share our values, but our partnerships are always with people who share the same values that we share, because they're the only one that really understand how important it is to transfer values within this development process" (Ibid, s. 261). Uttalelser om vanskeligheter med å samarbeide med andre institusjoner handlet om to ting; i de fleste sakene indikerte lederne at de veldedige organisasjonene, hadde vanskelig for å jobbe med andre organisasjoner på grunn av deres distinkte verdier. I begge type organisasjonene var inkompatible verdier nevnt som årsak til mislykket tverrfaglig samarbeid. Kort oppsummert oppstod samarbeid innen vel definerte parametere basert på spesifikke former for sosial kapital, som vokste ut ifra verdier forankret i lokal kontekst (Silverman, 2000, s263).

3. Metode

3.1 Innledning

Ut ifra foreliggende forskning på sosial kapital og migrasjonsmenigheters betydning for generering av sosial kapital, er jeg særlig interessert i å få besvart følgende spørsmål:

”Fungerer St.Ansgar katolske menighet som et nettverk for arbeidsløse migranter, i så fall på hvilken måte virker det?”

Jeg ønsker å studere dannelse av sosial kapital i den valgte case menigheten, hvordan nettverkene fungerer i menigheten, og om den religiøse konteksten har og virker som integreringsressurser. Særlig relevant for denne oppgaven er spørsmålet om sosial kapital bidrar til at arbeidsløse migranter kommer inn på arbeidsmarkedet.

- Dersom medlemmer og deltakere i menigheten gir hjelp til arbeidsløse migranter, hva består hjelpen av, og er det preget av formell eller uformell organisering?
- Hvilke strategier bruker menigheten for å benytte de ressursene som eventuelt eksisterer blant medlemmene?
- Hvilke type relasjoner består den sosiale kapitalen i menigheten av?
- Hvilken betydning har det religiøse aspektet i generering av sosial kapital blant medlemmene og deltakerne.
- Eksisterer det et samarbeid mellom menigheten og den offentlige sektor? I så fall hva består samarbeidet av?

Jeg skal i dette kapitlet gjøre rede for mine metodiske betraktninger og vurderinger.

3.2 Presentasjon av forskningsdesign og studiets plassering

Et forskningsdesign inneholder den faglige konteksten for en beskrivelse av undersøkelsens hvem, hva, hvor og hvordan (Thagaard, 2013, s.55). I og med at feltet er lite utforsket, vil min studie ha elementer av eksplorerende design. Fra en kvalitativ synsvinkel foretas en eksplorerende undersøkelse, for å finne ut om det via intervjuer lar seg gjøre å få en dypere forståelse av ulike fenomener (Olsson & Sörensen, 2013, s.35). I min studie dreier det seg om å få forståelse av fenomenet migrasjon, menighetsliv og integrering på arbeidsmarkedet

gjennom intervjuer med medlemmer og deltakere i St. Ansgar katolske menighet. Dette er en religionssosiologisk studie. Religionssosiologi er en samfunnsvitenskapelig disiplin. Studiet av samspillet mellom religion og samfunn, bidrar til å se fenomenet migrantmenighet i et samfunnsperspektiv, og den formelle og uformelle rollen menigheten har innen migrasjon, arbeidsliv og integrering. I tillegg bidrar religionssosiologi til å se hvilke betydning det religiøse aspektet har på ulike nivåer.

Foreløpig benytter relativt få studier seg av metodologien institusjonell etnografi (IE). I det mylderet av institusjonelle relasjoner vi inngår i, i moderne samfunn, og særlig i de nordiske velferdssamfunnene hvor store institusjoner griper inn i hverdagene på særlig omfattende måter, så er institusjonell etnografi en fruktbar fremgangsmåte. Formålet med denne metodologien er ikke å studere en eller flere institusjoner i seg selv, men å studere *hvordan det folk gjør i hverdagen er heftet opp i og påvirkes av det som skjer i institusjonelle relasjoner*, og antakeligvis i flere institusjonelle relasjoner på én gang. Den norske sosiologen og kjønnsforskeren Karin Widerberg argumenterer for at en utforskning og oppdagelse som søker å gå bak begreper er særlig viktig i dagens moderne samfunn, hvor så mye er mediert, begrepsfestet og ferdigkategorisert (Widerberg 2015, s. 13-14) og dermed tilsynelatende uttømmende forstått.

I dette prosjektet vil jeg altså være inspirert av institusjonell etnografi som fremgangsmåte. Den kanadiske sosiologen Dorothy E. Smith mener at mye sosiologi ikke klarer å gjøre det den egentlig skal; utforske og gripe ”det sosiale” (Smith, 1999, s.5). En viktig årsak til dette er at vi ofte starter ut i folkelige eller sosiologiske begreper, og bruker disse i stedet for å utforske dem. Når vi gjør dette produserer og reproducerer vi i følge Smith et lag av diskursive enheter som får forrang, som undertrykker og fortrenger deler av det faktiske – det som skjer ”der ute”, utenfor den sosiologiske teksten, og som involverer faktiske mennesker (Smith 1999, s. 6). Bruk av sosiologisk teori, er ikke obligatorisk i en institusjonell etnografisk studie (Smith 2005, s.46-69). Samtidig er det ikke noe i veien for å bruke teori som er nyttig for å kunne forklare den virksomheten man finner, så lenge ikke denne stenger for den utforskningen som er hovedformålet med forskningen. Som sosiologer mener Smith, at vi som en motvekt mot til tradisjonelle sosiologien, må ta utgangspunkt i hverdagslivet for å komme frem til en forståelse av hvordan samfunnet fungerer (Thagaard, 2013, s. 47). IE undersøkelser er sjeldent fullt ut planlagt og skissert med blant annet informanter, tekster, teori og intervju spørsmål. Forskeren vet hva hun ønsker å utforske, men kun steg for steg, vet

hun hvem hun behøver å intervju, eller hvilke tekster og områder hun skal undersøke. Prosessen er som å ta tak i et nøste, for så å finne tråen og dra i den, det er derfor det på forhånd kan virke hemmende på et IE prosjekt å ha et ferdig skissert prosjekt (Campbell & Gregor, 2004, s. 45). Et særlig viktig poeng i kvalitativ forskning er at prosjektets design må gi grunnlag for fleksibilitet (Thaagard, 2013, s.55). I mitt prosjekt om migrasjon, menighetsliv og integrering på arbeidsmarkedet må derfor fremgangsmåtene kunne endres på grunnlag av den informasjonen empirien gir.

Hvordan forholder institusjonell etnografi seg til et studie som bygger på sosial kapital? Dette studiet er på den ene siden forankret i begrepet sosial kapital, som er en akkumulering av både moderne og mer tradisjonell teori. På den andre siden er institusjonell etnografi i følge Smith og Widerberg, løsrevet fra teoretiske standpunkter og begreper. Hvorvidt det egentlig lar seg gjøre å være helt løsrevet fra teoretiske standpunkter, diskuterer den norske sosiologen Gunnar C. Aakvaag i boken *Moderne sosiologisk teori*. Han hevder at uten en teoretisk grunnlagsdiskusjon vil sosiologifaget falle fra hverandre. Det vil bli et samfunnsfag uten samfunn (Aakvaag, 2008). Han mener at man ikke vil gjenfinne ren empiriløs teori eller teoriløs empiri, og at skillet mellom det allmenne og mer forklarende ikke er et skille mellom teori versus empiri, men heller en beskrivelse av hva empirien omfatter og teorien vil forklare. Teori bidrar til at forskning henger sammen, og at systematiske undersøkelser av fenomener kan gjennomføres og forstås. Generell teori forklarer omfattende sammenhenger i samfunnet og sammenhenger i teoriene selv, forklarende teori vil gå i dybden på avgrensede sammenhenger og enkeltfenomener i samfunnslivet (Aakvaag, 2008). I mitt studie innebærer dette at den avgrensede sammenhengen er menneskene som har tilknytning til St.Ansgar katolske menigheten og kontekstens betydning for arbeidsløse migranter.

I kapitel to redegjorde jeg for en del teoretiske synspunkter rundt sosial kapital. Det som kjennetegner disse er at de er tvetydige. Den amerikanske samfunnsviteren Robert Mark Silverman hevder at sosial kapital må ses som en del av den sosiale konteksten den er utformet i, og kan ikke lett overføres til en annen kontekst. Altså er ikke all sosial kapital kompatibel eller utskiftbare med hverandre. I stedetfor er det hevdet at alle de fleste former for sosial kapital operer selvstendig (Silverman, 2000, s.3). På denne måten kan jeg la meg inspirere av institusjonell etnografi i undersøkelsen, fordi det er gitt at jeg tar utgangspunkt i å utforme en ny forståelse av sosial kapital og dens funksjon i den valgte konteksten, uavhengig av tidligere forskning. Det vil si at jeg i dette prosjektet går inn og studerer det hverdagslige

som skjer blant medlemmer og deltakerne i case menigheten. Dette for å forstå om og hvordan det relasjonelle har innflytelse på migranter og jobbsøkende som har tilknytning til kirken.

3.2.1 Valg av metode for datainnsamling

Jeg ville som nevnt ovenfor bruke kvalitativ metode i mitt studie. Hensikten med studien er å undersøke om menigheten fungerer som et nettverk for arbeidsløse migranter, og i så tilfelle på hvilke måte. Problemstillingen søker å gå i dybden og få forståelse av et sosialt fenomen. I motsetning til kvantitativ metode der en ofte har god forhåndskunnskap om et tema, i tillegg til å ville beskrive hyppighet eller omfang, søker den kvalitative dataen å gi kunnskap om informantenes refleksjoner, opplevelser og erfaringer. I denne studien er det erfaring og refleksjoner om relasjonene mellom medlemmer og deltakere og de forskjellige grupperingene, som er av betydning for å besvare problemstillingen. Kvalitativt studie gir nærhet til informantene, og dette vil bidra til å få innsikt i både formelle og uformelle nettverk og aktiviteter. Kvalitative problemstillinger søker å utvikle en analytisk basert forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2013, s. 18).

Dette prosjektet er en casestudie. Det vil si at caseenheten i undersøkelsen er St. Ansgar katolske menighet i Kristiansand kommune. Case studier omhandler en eller flere empiriske avgrensede enheter. Undersøkelsen har en induktiv karakter. Det betyr at valg av enhet ikke er forankret ut ifra et teoretisk utgangspunkt, men likevel har som ambisjon å komme frem til en forståelse som peker utover prosjektet (Thagaard, 2013, s. 214).

I dette prosjektet startet forskningen med å intervju medlemmer i den valgte casemenigheten. Empirien skulle gi meg innsikt i hvilke andre aktører som var aktuelle å intervju for å avdekke forskningstemaet. Her tenkte jeg blant annet på ledere, frivillighetskoordinator med flere. Som nevnt tidligere er metodologien lagt opp til at mange valg skal tas underveis i prosessen. Jeg vil likevel prøve å gi et så godt bilde som mulig av det jeg så for meg tidlig i prosessen og hvordan prosessen har utviklet seg. Det er som en nevnt et mål i denne studien, at ikke teorien styrer meg som student verken underveis i datainnsamlingen, men heller ikke i analysen av data. Ut ifra foreliggende forskning på begrepet sosial kapital ville jeg forsøke å fristille meg fra denne teorien underveis i datainnsamlingen. Dette kunne jeg gjøre ved å la empirien vise hva og hvordan de sosiale nettverkene fungerte ut i fra informantenes ståsted.

Samtidig skulle jeg være gjennomgående kritisk til bruk av begreper, teori og egen fortolkning i analyseprosessen og intervjusituasjonen. Jeg hadde underveis et bevisst forhold til begrepet sosial kapital, og de ulike definisjonene av dette. Som jeg nevnte innledningsvis har det allikevel vært nødvendig å være kritisk til begrepet sosial kapital, som noe som ikke kan overføres fra en kontekst til en annen. Derfor har begrepet sosial kapital sånn sett vært et tomt skall helt fra starten av. Et skall som underveis ble fylt med en kjerne av innhold, ut i fra informantenes betraktninger og mine analytiske kategoriseringer.

3.2.2 Utvalg

En sosial relasjon eller en sosial organisasjon er ikke noe vi ser etter når vi forsker, men snarere det vi benytter for å se. Sosiale relasjoner skal rette oppmerksomheten vår mot hvordan individers aktiviteter og erfaring på et bestemt sted inngår i handlingskjeder som knytter dem til andre individer og deres aktiviteter på andre steder (Widerberg, 2007, s.18). Jeg ønsket å intervju mennesker som var på ulike steder i en prosess med å komme i jobb, men også mennesker som allerede er i lønnet arbeid. Fokus skulle i utgangspunktet være på hva medlemmene og deltakerne selv mener de får ut av menigheten, hva de eventuelt savner, hvordan de ser menighetens rolle som samfunnsaktør her innunder temaer som migrasjon, inkludering og arbeidsliv. Informantene jeg her snakket med er selv eksperter på dette, og bærere av kunnskap om sin egen hverdag (Smith, 2005, s. 5).

I rekrutteringen av medlemmer og deltakere var målet å ha et så bredt utvalg av menighetsmedlemmer og deltakere som mulig. Etter å ha besøkt menigheten flere ganger, observerte jeg at det fantes flere grupperinger, også i form av ulike messer som foregikk på flere språk. På et vis var det små menigheter i menigheten. Etter å ha observert dette, ble det viktig for meg å snakke med medlemmer og deltakere fra de ulike messene. Dette lyktes jeg i noen grad med, men på grunn av oppgavens omfang, måtte jeg begrense antall informanter. Allikevel hevder jeg at ved å få snakke med minst en deltaker eller medlem fra hver messe har det gitt studien et grunnlag for bredere analyse.

Studiet har som nevnt tidligere ambisjon om å skape en forståelse utover selve casen. Dette fordrer at jeg samtidig søker etter skriftlige dokumenter og strategier på systemnivå. Institusjonell etnografi gjøres ved å sette en nokså bred forskningsproblematikk innledningsvis og ved å alltid starte ut med de som aller mest kjenner denne problematikken på kroppen. I denne studien er det arbeidsløse migranter i menigheten, medlemmer og

deltakere som har erfaring og refleksjon rundt nettverkene, eller informanter som nylig er eller har vært i en prosess med å søke jobb. Slik sikres forskningens relevans for nettopp disse menneskene.

Formålet var fra starten av imidlertid ikke å forbli i informantenes ståsted igjennom hele forskningsprosessen, slik et mer tradisjonelt etnografisk forskningsarbeid sannsynligvis ville gjort, men å utforske også det som gjerne kalles systemnivået på en etnografisk måte. Med systemnivået menes her offentlig sektor. Dette innebar tilgang til handlingsplaner og samarbeidsplaner mellom Kristiansand kommune og frivillig sektor i regionen. Datamaterialet viste vei til den regionale delen av Caritas, en internasjonal hjelpeorganisasjon, som bygger på Den katolske kirkes verdier og prinsipper. Empirien ga meg også grunnlag for videre spørsmål basert på manglende informasjon om samarbeid både med Caritas Norge og den offentlige sektor.

3.2.3 Intervjuene og gjennomføring

Jeg startet rekruttering av informanter med å ringe og sende ut informasjonsskriv til representanter i St. Ansgar Katolske menighet. Det tok noe tid før jeg fikk respons og kontakt med aktuelle informanter. I mellomtiden deltok jeg på ulike messer i menigheten. Dette gjorde jeg både for å bli kjent med menigheten, men også for å få kontakt med aktuelle medlemmer og deltakere. Etter messene var det alltid et mindre eller større måltidsfelleskap. Tiden i menigheten forsto jeg som svært verdifull for medlemmene og deltakerne, og messen en arena hvor sårbarhet kunne komme til uttrykk og indre refleksjoner finne sted. Dermed ville det være et galt tidspunkt å introdusere meg som student under messen. Denne opplevelsen tolker jeg ut ifra at alle bortsett fra å si et stille hei, satt rolig uten å snakke med hverandre. Det var heller ingen som tok kontakt med meg under messen. Fra messen til kirkekaffen visste de fleste hvor de skulle gå. De fant fort et bord i en gruppe der det så ut til at mange kjente hverandre fra før. Jeg kjente på at å be om tid som student der og da fra deltakerne og medlemmene ville være å ta av deres dyrebare stunder. I tillegg kan det tenkes at det vil være vanskelig å si nei eller ja, da folk rundt ville fått kjennskap til at vi hadde en samtale. Dette kunne også påvirket anonymiseringen i prosjektet. Flertallet av informantene beskriver i datamaterialet messen som en arena der de ønsket å sitte i stillhet. De forteller også at kirkekaffen er en møteplass hvor bekjente en gang i uka eller måneden kan sitte sammen i felleskap, i tillegg til å planlegge kirkelige aktiviteter. Dette hevder jeg bekrefter

den opplevelsen jeg fikk i forkant, og at det var hensiktsmessig å forsøke og finne andre arenaer for rekruttering.

Arenaen for rekruttering av informanter ble derfor både ved å uformelt besøke ulike butikker i Kristiansand kommune, samt se etter ikoner, kors og lignende symboler som kunne tyde på at eier og eller ansatte var kristne og eventuelt tilknyttet den katolske kirken. Dette fungerte godt, og jeg kom i kontakt med flere mennesker på denne måten. Samtidig var det lettere å åpent introdusere meg selv som student. Jeg fikk også tilgang på informanter fra menigheten via mitt private sosiale nettverk. Menighetskontoret som består av to sekretærer og prestene, svarte senere i prosessen på min henvendelse og henviste meg til ett par aktuelle informanter.

Studiet ble lagt opp til at den skulle inneholde stor grad av fleksibilitet. Det ble i forkant av intervjuene utarbeidet en intervjuguide, med lav grad av struktur. Intervjuguiden inneholdt temabaserte underdeler med oppfølgingsspørsmål. Spørsmålene ble i forkant formulert, men tilnærmingen i spørsmålene inneholdt allikevel mye fleksibilitet med tanke om at den som ble intervjuet kunne tolke spørsmålene fritt, avhengig av sine språkvaner, erfaringer, verdier, ønskemål, etc. (Olsson & Sörensen, 2013, s. 84). Intervjuene ble gjennomført som det Rubin og Rubin (2012) beskriver som *tre-med-grener-modellen* (Thagaard, 2013, s. 103). Altså hadde jeg allerede et hovedtema, som representerer stammen. Videre hadde jeg utviklet enkelte temaer/grener, som i intervjuguiden var utdypet med oppfølgingsspørsmål. Det ga en fleksibilitet der jeg som intervjuer kunne finne en balanse mellom å få nok informasjon om et tema, i tillegg til å få dekt alle temaene. Temaene var delt inn i ;generell informasjon, menigheten, nettverk og ressurser, arbeidsledighet, migrasjon og åpen avslutning. Det var kun jeg som intervjuer som hadde tilgang på intervjuguiden.

Intervjuene ble gjennomført der det passet best for informantene, to intervjuer ble utført på kafe og resten på informantenes kontorer. Alle informantene fikk utdelt informasjonsskriv, samtykkeerklæring og en utskrift av Norsk senter for forskningsdata sin godkjenning av prosjektet. Alle intervjuene ble tatt opp med båndopptaker på privat mobil. Filene ble sendt til privat mappe på privat data, og deretter slettet fra mobil. I etterkant ble intervjuene transkribert, med ordrett gjengivelse. Intervjuene ble så analysert for å undersøke hvorvidt menigheten fungerer som et nettverk for arbeidsløse migranter.

Jeg gjennomførte totalt 8 intervjuer. Syv av disse hadde tilhørighet i casemenigheten, og en informant ansatt i offentlig sektor, som flerkulturell rådgiver i Kristiansand kommune. De to første informantene henviste meg videre til noen nøkkelpersoner i menigheten. Disse nøkkelpersonene henviste meg videre til andre nøkkelpersoner. Dette er aktive personer i de nasjonale og regionale gruppene, og brukes uformelt som representanter for sin gruppe når prest og menighet ønsker å engasjere eller komme i kontakt med gruppene. Alle intervjuene ga utfyllende data. Som student innenfor et spennende og lite utforsket felt, ville det være interessant å intervju flere. Likevel opplevde jeg ved sjette, syvende og åttende intervju at mye av informasjonen var overlappende. Dette ga meg en indikasjon om at jeg nærmet meg et metningspunkt, og at jeg hadde nok empiri til å starte analyse. Empirien inneholder mange beskrivelser av de uformelle nettverkene innad i menigheten, og refleksjoner rundt menighetens direkte og indirekte rolle for arbeidsliv og arbeidsmarked.

3.3 Etiske betraktninger

Innledningsvis ble det presisert for informantene før intervjuene at det er de som er bærere av kunnskapen om sin egen hverdag. Den franske sosiologen Pierre Bourdieu framhever at forskerens fortolkninger kan gi grunnlag for symbolsk vold. ”De perspektivene som kan knyttes til forskerens posisjon, kan bidra til å forsterke nederlagsfølelsen hos deltakerne, og i den forstand gjøre vold på deres forståelse av sin situasjon” (Thagaard, 2013, s. 215). Dette er en av de etiske betraktningene jeg var oppmerksom på underveis i forskningsprosessen. Det var som nevnt tidligere viktig for meg å presisere for informantene før intervjuene, at det var de som var bærere av kunnskapen om sin egen hverdag. Dette gjorde jeg både på mail og før jeg startet båndopptakeren.

En annen mulig utfordring jeg var forberedt på var språklige barrierer. Noen av informantene kunne sannsynligvis ha noe dårligere muntlig norsk enn meg, i tillegg til at jeg som student lett kan ty til fagtermer. For å forebygge en asymmetri i mellom meg som student og informant, la jeg til rette for et enkelt språk underveis, hvor det var informantene selv som viste vei for hvilke begreper og beskrivelser data skulle inneholde. Medlemmene og deltakerne ble anonymisert slik at det ikke kan spores tilbake til alder, kjønn, yrke og andre personopplysninger. Data fra informantene med en offentlig rolle enten i menigheten eller i offentlig sektor, publiseres med indirekte personopplysninger. Det betyr at det vil være mulig

å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel, yrkestittel, alder etc. Dette fikk informantene informasjon om i forkant av intervjuene.

3.4 Analyse og fortolkning

Forskningsprosessen startet med noen tanker om hvem jeg ville møte i intervjusituasjonen. Jeg hadde forutinntatte forestillinger og antakelser om hvem medlemmene og deltakerne var, hva slags liv og hverdag de levde, og også noen forestillinger om hvordan de opplevde nettverkene og relasjonene i menigheten. Noen av disse forestillingene og antakelsene ble bekreftet. Andre gjorde ikke. Det har vært et mål underveis i studien å være kritisk til min forforståelse om temaet. Dette inkluderer også tidligere forskning og erfaring fra fenomenet migrasjon, arbeidsliv og integrering. Det kan i tilknytning til feministiske perspektiver hvor likeverdighet mellom forsker og deltaker er en målsetting, i midlertidig ikke utelates å synliggjøre at forskeren har en makt ved at hen fremstår som en ekspert når det gjelder tolkningen (Thagaard, 2013, s. 215).

Min fortolkning startet allerede under første intervju. Jeg oppdaget flere aspekter ved organisering og sosialisering blant medlemmer, deltakere og ansatte i menigheten, som førte til at jeg ønsket å stille flere oppfølgingsspørsmål. Dette førte til at jeg kom dypere inn i tema som berører på hvilken måte menigheten fungerer som en integreringsressurs for arbeidsløse migranter. Jeg oppdaget og ble opplyst om temaer som jeg ikke hadde forestilt meg på forhånd, og fikk dermed større innblikk i medlem og deltakers verden enn det jeg hadde forventet.

4. Den katolske kirke som migrantkirke.

Når jeg skulle velge casemenighet hadde jeg flere kriterier. Det måtte være en migrantmenighet. Flere migrantmenigheter er organisert og representert med én nasjonalitet. I min studie var det av betydning at migrantkirken rommet migranter i fra flere land og generasjoner inkludert etnisk norske. Tredje kriteriet var at menigheten måtte være godt etablert i Agder-regionen. I begynnelsen av masterprosessen var det ikke gitt at det skulle være en kristen migrantmenighet. Etter hvert som jeg leste statistikk og litteratur angående migrasjon og religion, fant jeg at kristne representerer en betydelig andel av innvandrerne og migranter som kommer til Norge i dag. Jeg hadde hørt mye om St.Ansgar katolske kirke, og viste at den oppfylte kriteriene.

Temaet for dette kapitlet er Den katolske kirke. Jeg starter kort med å fortelle om kirken på verdensbasis, deretter om dens historiske røtter i Norge. Videre sier jeg noe om hvem medlemmer og deltakere er. For at leseren skal kunne bli bedre kjent med den valgte case menigheten og dens relevans for oppgaven, gir jeg også en innføring i aktiviteter og tiltak som formelt eller uformelt kan fungere som et nettverk for arbeidsløse migranter både nasjonalt og regionalt.

4.1 Den katolske kirke på verdensbasis

Den katolske kirke er verdens største kirkesamfunn (Mæland, 2016, s.74) I følge Den katolske kirkes egne nettsider, var det per utgangen av 2012 1, 214 milliarder katolikker i verden. Det er en økning av katolikker både i Afrika og Asia, tatt i betraktning befolkningsveksten. I Amerika og Europa er veksten i antall katolikker proporsjonalt med befolkningsveksten. I 2011 var verdens katolikker fordelt på kontinentene slik: Amerika 48,8 %, Europa 23,5%, Afrika 16%, Asia 10,9 prosent og Oceania 0.8% (Katolsk.no). Dette gir et signal om at betegnelsen ”verdenskirke” er mer aktuell en noensinne. Den katolske kirken er en internasjonal organisasjon og de søker å være en kirke for sine medlemmer uavhengig av hvilket land de kommer fra eller befinner seg i (Hovdelien, 2016, s.93). Med mye uro, høy arbeidsledighet og fattigdom på tvers av verdens befolkning, er migrasjon fortsatt aktuelt for veldig mange av verdens befolkning. Blant migrantene er det mange kristne og blant dem katolikker.

4.2 En migrantkirke med dype historiske røtter i Norge?

Den norske forfatteren Vera Henriksen har skrevet en rekke bøker om overgangen fra norrøn mytologi til kristendommen. I boken *Den katolske kirke i Norge: Fra kristningen til i dag*, utgitt i 1993, forteller hun om norske røvere, handelsmenn, leiesoldater og innvandrere til Orknøyene og Hebridene, Irland, England og Frankrike. Altså hadde nordmenn allerede på 700-tallet kontakt med kristne land. Dette fikk innflytelse også hjemme i Norge, og gav seg uttrykk i den del kristne regenter. Allerede hundre år før slaget på Stiklestad hadde Norge hatt kristne regenter eller konger (Henriksen, 1993, s.3-4). På 1000-tallet stod kongen og kirkens folk i Norge overfor den oppgave å bygge opp fra grunnen av en rikskirke med den administrasjon og de institusjoner den hadde behov for (ibid., s. 15). Fra 1100-tallet og fram til reformasjonen opplevde kirken nedgangstider i inn og utland, og det var en konstant kamp mellom pave-og kongemakt, en kamp for å sikre kirkens frihet fra verdslig innblanding (ibid., s.68).

På 1500- tallet hadde lutheranismen begynt å få fotfeste i Danmark, og flere sluttet seg til Luthers lære (ibid., s.77). Den norske historikeren Oskar Garstein skriver om Christian III, som i 1537 hærtok Norge og påtvang det norske folk de nye religiøse ideene fra Wittenberg. Det kunne da se ut til at Den katolske kirke forsvant ved et trylleslag, og at lutheranere hadde seiret totalt og endegyldig (Garstein, 1993, s.87). Da Den katolske kirke ble gjeninnført i Norge i midten av forrige århundre, fremla norske forskere dokumentariske bevis på mange forskjellige biblioteker og arkiver i utlandet, og da spesielt fra ordensarkivene i Roma. Med oppdagelsen av kildematerialet i utlandet kom en tapt dimensjon fram i norsk kirkehistorieforskning (ibid., s.88). Den norsk katolske teologen og biskopen Bernt Eidsvig skriver om kildematerialet, som viste at selv om Den katolske kirke i Norge ved lov hadde opphørt å eksistere, fortsatte den katolske tilstedeværelsen og katolske trosforestillinger i lang tid utover dette. På 1800- tallet var den norske katolisismen død, og Norges fåtallige katolikker i 1800 var alle utlendinger og holdt til i byene. Det har sannsynligvis ikke vært flere en 50 (Eidsvig, 1993, s.145). Selv om at det på denne tiden ikke var religionsfrihet, var katolikker som enkeltpersoner tolerert. De fleste drev handel eller var fagfolk som det var mangel på i Norge (ibid., s.145).

Ved kongelig resolusjon 1843 fikk katolikkene dispensasjon til å opprette en katolsk migrantkirke i Oslo, den tids Christiania. Resolusjonen inneholdt en klar restriksjon for

Christiania- menigheten, og var en innrømmelse ovenfor utlendinger bosatt i Norge. Noen av disse katolikkene var av en viss betydning, som den franske generalkonsul og representanter fra andre katolske land. Gudstjenestene var på latin og utenforstående skulle avvises (Eidsvig, 1993, s.161). For norsk handel, industri og skipsfart var forbindelsene med utlandet viktig. I løpet av det neste århundre ble det bygget en rekke menigheter, kirker, skoler og sykehus, og i 1869 var en tredjedel av katolikkene norske konvertitter (ibid., s.162).

Da århundret ebbet ut, hadde Den katolske kirke etablert seg som institusjon. Det var registrert 2000 katolikker. De fleste større byer hadde katolsk kirke, sykehus og skole. For norsk sykehusdrift var de katolske søsterkongregasjoner av stor betydning (ibid, s.146). Siden det offentlige helsevesenet var mangelfullt i denne perioden, fylte de et viktig samfunnsbehov. På slutten av 1800-tallet fantes det få kvalifiserte sykepleiere i Norge, og de katolske ordenssøstrene ble dermed verdsatt arbeidskraft. De brakte med seg kompetanse fra utlandet (Slotsvik, 2010, s.10). Etter krigen fortsatte en del enkeltpersoner og søstrene sitt arbeide for vanskeligstilte i forståelse med sin orden. Hovedkomiteen for Katolsk Flyktningarbeid ble opprettet i 1951, det var særlig tjekkerne man den gang forsøkte å hjelpe. I 1956 ble komiteen omdannet til Katolsk Flyktninghjelp (Eidsvig, 1993, s.331).

Katolsk studentlag i Oslo ble opprettet i 1936, og var et viktig samlingssted for intellektuelle unge katolikker inntil midten av 1960-årene. Emnene var for det meste teologiske og filosofiske (Eidsvig, 1993, s.330). Bemerkelsesverdig var dominikanernes fremgang i denne perioden. Det intellektuelle miljøet i klosteret i Neubergs gate Oslo, tiltrakk mange unge nordmenn, noen av dem sluttet seg til ordenen. Flere av prestene utmerket seg med litterære, økumeniske og musikalske tilskudd. Pater Hallvard Rieber-Mohn var den person som fremfor noen annen ble oppfattet som talsmann for Den katolske kirke i Norge, fra han kom tilbake fra sine studier i 1953, til han døde i 1982. Innad i Kirken var han i stand til å formulere katolsk teologi og kultur på en måte norske katolikker kunne forstå og ha tillit til (ibid., s.368). Frem til midten av 1970-årene fikk kirken et klarere norsk preg enn tidligere. Innvandreres barn og barnebarn oppfattet seg som norske og konvertittene var en voksende gruppe. I 1975 var det mulig å oppfatte Den katolske kirke i Norge som overveiende norsk. Denne situasjonen ble senere radikalt forandret (ibid., s.384).

Fra 1975 til i dag har tilstrømmingen av innvandrere fra ulike deler av verden økt betydelig. DKKN forble dermed en migrantkirke. Katolske flyktninger fra Polen, Tsjekkoslovakia og

Ungarn kom til Norge under den kalde krigen. Den første gruppen som kunne telles i tusener fra 1975 var vietnameserne. I 1992 var det 3200 katolske vietnamesere (Eidsvig, 1993, s.384). På lik linje med de europeiske flyktingene hadde de også flyktet fra et kommunistisk regime. Senere kom det også chilenske flyktinger og arbeidssøkere (ibid., s. 384). I 2004 ble EØS-området utvidet til å omfatte blant annet Polen og Litauen. Begge landene har en stor katolsk befolkning. Dette fikk ga utslag i økt deltakelse på messer. I 2016 hadde DKKN 144 856 registrerte medlemmer (SSB, 2016). Kirken er i dag inndelt i tre kirkedistrikter, med totalt 36 menigheter (Katolsk.no). I de fleste menigheter er nordmenn et mindretall. Fordi kirken er en innvandrerkirke organiserer den seg ut i fra diverse språkgrupper. Samfunnsforskere er ofte opptatt av hvordan religion kan brukes som en etnisk markør, et signal om etnisk tilhørighet (Repstad, 2000, s.59). Selv om DKKN er en multikulturell migrantkirke med medlemmer fra svært mange nasjonaliteter, gir den medlemmene og deltakerne mulighet til å organisere seg ut ifra etnisitet. Dette fordi Den katolske kirke driver innvandrersjelesorg og tilbyr messer for ulike språkgrupper. På den måten er det en kobling mellom etnisitet og katolisisme (ibid., s.59).

4.3 Medlemmer og deltakere i Den katolske kirke i dag

DKKN rommer et stort mangfold av medlemmer og deltakere. Den norske antropologen Sissel Mæland beskriver godt kirkens diversitet innledningsvis i sin avhandling fra 2016 om kulturell kompleksitet og multikulturelle prosesser i Den katolske kirke i Norge. ”Her er mennesker fra de fleste samfunn og regioner i verden. Her er mennesker som er på flukt fra krig og fra diktaturer, fra klansamfunn og regioner uten en sentralisert stat med lokale kirker og templer som de eneste formene for overordnet organisatorisk struktur. Her er mennesker av humanitære årsaker som søker seg et bedre liv i Norge, og her er mennesker fra verdens rikeste og mest velfungerende samfunn” (Mæland, 2016, s.11).

I Norge får alle organiserte tro- og livssynsamfunn økonomisk støtte. Støtten forvaltes av fylkeskommunen og kultursektoren, og fordeles ut ifra antall registrerte medlemmer. I 2016 var det utbetalte tilskuddet på 472 kroner per medlem (Kulturdepartementet, 2017).

Antagelser om antall deltakere har ikke betydning for denne støtteordningen, men støtten er basert på innmeldte og døpte etter personnummer. I 2014 ble det kjent at mange personer var innmeldt i Oslo Katolske Bispedømme uten kjennskap til registreringen. Foretaket Oslo katolske bispedømme, biskopens selv og økonomisjefen i OKB ble siktet for grovt bedrageri

av 50 millioner kroner (Mæland, 2016, s.89). OKB stevnet staten fordi de mener at en tilflyttet katolikk også er en del av OKB, og dermed støtteutløsende. Vedtaket fra Kulturdepartementet er at OKB må tilbakebetale om lag 40 millioner kroner. Siktelsen mot biskop Eidsvig ble henlagt, mens økonomisjefen Thuan Cong Pham ble tiltalt og må møte i retten. Tiltalen har en strafferamme på seks år (Friestad, 2017).

Det er en kjent sak at Den Katolske kirke er arena for svært mange nye migranter og europeiske arbeidsinnvandrere. Det antas at det også er en arena for papirløse flyktninger. Mange katolikker i Norge har familie bosatt i utlandet. For eksempel er det kjent at en tredjedel av polske arbeidsinnvandrere har ektefelle og samboer bosatt i Polen. 60 % reiser til Polen en gang i måneden eller oftere, og lever i det som betegnes som en transnasjonal tilværelse (Giskeødegård & Aschim, 2016, s.125). Om disse menneskene er registrert som medlemmer eller deltakere er uvisst. Det er verdt å merke seg at denne formen for transnasjonal tilværelse gjelder en del i kirken, men slett ikke alle med utenlands bakgrunn.

4.4. DKKN – En arena for integrering og etablering av sosiale nettverk?

Om DKKN er landets største og mest flerkulturelle organisasjon har jeg ingen evidens for. Med et stort antall ulike registrerte nasjonaliteter gir det likevel en viss indikasjon på det store mangfoldet i organisasjon. Derfor er det interessant hvor lite oppmerksomhet Den katolske kirke har fått, i deres potensiale til å være generatorer av nettverk, integrering og flerkulturelle møter på tvers av etnisitet, kultur og klasse. Etter flyktningstrømmen i 2015 forvaltet Integrerings- og mangfolds direktoratet (IMDi) en rekke støtteordninger til frivillig sektor for integrering. I tillegg disponerer IMDi midler til kommunale utviklingsprosjekter hvor frivillig sektor kan trekkes inn. De erkjenner at organisasjonene kan ha en sterkere gjennomslagskraft når det gjelder sensitive områder, og å nå utsatte grupper på en annen og bedre måte enn myndighetene (IMDi, 2015).

Tro- og livssynssamfunn har i denne perioden mottatt ressurser basert på det samme grunnlaget som tidligere; antall registrerte medlemmer. Jeg er ikke kjent med om de religiøse organisasjonene på lik linje med andre frivillige organisasjoner i denne perioden har hatt anledning til å søke om midler til prosjekter, med det formål om å skape god integrering for nyankomne. Likevel regnes trossamfunn sammen med frivillige organisasjoner og andre sosiale bevegelser å være en ”tredje sektor”, ved siden av offentlig sektor og markedet. Ved

siden av arbeidslivet antas sivilsamfunnet å være en viktig integreringsarena (Giskeødegård & Aschim, 2016, s.127).

Tryggheten i å komme til kirken som noe kjent og universelt er tilstede i DKKN. ”I andre kirker blir immigranter ønsket velkommen til *vår* kirke, men hos oss er det velkommen til *din* kirke” (Ibid., s.127). I mitt datamateriale fant jeg i midlertidig at halvparten av informantene ikke opplever Den katolske kirke i Norge som i hjemlandet. Flere beskriver at både uttrykk under messen, organisering og sosialt samhold er noe annerledes, enn hva de var vant med fra før. Det skal nevnes at flere av informantene med utenlandsk bakgrunn, kommer fra katolske kirkesamfunn der majoriteten av medlemmene har samme etniske og kulturelle bakgrunn.

DKKN gir i tillegg til å være en flerkulturell møteplass, mulighet til å danne subkulturer basert på etnisitet – språklig, kulturell og nasjonal bakgrunn. Dette gjøres gjennom å tilby messer på nasjonalspråkene og mulighet for å organisere nasjonale grupper (Giskeødegård & Aschim, s127). Kan det da kalles en flerkulturell arena eller er det parallellmenigheter inn under en paraply? Mæland fant evidens for dette. Hun så at den katolske kirke oppfylte det multikulturelle paradokset. I de katolske miljøene gikk den gruppebaserte segregeringen på bekostning av individuell autonomi. Dette gjaldt først og fremst ved at nykommere til Norge orienterte og organiserte seg gruppemessig, med god hjelp av DKKN, på bakgrunn av etniske og nasjonale tilhørigheter (Mæland, 2016, s.210). Den formelle organisatoriske integreringen av migrantene i DKKN, utelukker ikke utviklingen av parallellmenigheter. Dette er en av de større utfordringene til kirken (Hovdelien, 2016, s.97).

4.4.1 Innvandrersjelesorgen

Tilstrømmingen av migranter har medført utfordringer for DKKN. Et tiltak mot dette har vært etablering av nasjonalsjelesorgen, som i dag betegnes som innvandrersjelesorgen. Siden 1960 har denne institusjonen hatt som oppgave å betjene migranter fra mange nasjonaliteter med sjelesorg i vid forstand. Det vil si at kirken arrangerer messer og sakramentsforvaltning på morsmål, men også hjelp og bistand til å løse personlige og sosiale problemer (Hovdelien, 2016, s.94). Det var flyktningeprest ved Katolsk flyktninghjelp (senere Caritas Norge) som fra 1951 til 1981 hadde det sosialdiakonale ansvaret for flyktninger og migranter, og for å sørge for at innvandrergrupper fikk prester som snakket morsmålet deres hit til Norge. Sjelesorgen blant flyktninger og innvandrere er hovedbeskjeftigelsen for flere av prestene.

Blant de gruppene som har et tilbud om messer og geistlig betjening er de engelsk-, fransk-, polsk-, kroatisk-, spansk-, tamilsk-, kaldeisk-, vietnamesisk- og filippinsktalende. Mæland fant at prestene for de ulike nasjonale gruppene var sentrale når det gjaldt å etablere tilhørigheter i Norge for egne hjemlandsgrupper (Mæland, 2016, s.52).

Ofte er presten den nyankomnes første samtalepartner. Dessverre kan mange av prestene i likhet med de de skal betjene, ikke norsk. De har nødvendigvis heller ikke kjennskap til det norske samfunnet. Hovdelien fant i sin empiri, at flere informanter beskriver dette som problematisk, og at det trolig har ført til at flere migranter ikke har fått den hjelpen de har hatt behov for (Hovdelien, 2016, s.95). Informantene i Hovdeliens undersøkelse peker også på at migranter skal ha et mottaksapparat som kan veilede dem inn i norske forholdene, og at det derfor er viktig med folk som kjenner språket, systemet og har en kulturforståelse (ibid., s.95). Ut ifra den helhetlige visjonen bak ordningen, mener jeg at Den katolske kirke anerkjenner seg selv som et viktig integreringsorgan i møte med nye migranter. Allikevel fremheves det i retningslinjene for nasjonalsjelesorgen at katolske innvandrere må ha det klart for seg at den norske gruppen som ressursgruppe, ikke er sterk nok til å yte den bistanden som de måtte ønske seg (ibid., s.95).

4.4.2 Andre formelle hjelpe- og integreringstiltak

Viljen til å være en kirke for alle katolske migranter ligger forankret i forståelsen om kirkens enhet i teologisk forstand. Kirkens ressurser settes ikke bare inn i sjelesorgen til de nyankomne, men også på andre områder i deres møte med det norske samfunnet. Innvandrersjelesorgen er et formelt tiltak fra kirkens side. I tillegg til dette driver også Caritas Norge hjelpearbeid rettet mot migranter. Caritas er en internasjonal hjelpeorganisasjon som arbeider for å bedre hverdagen for mennesker i Norge og i utlandet. Organisasjonen bygger på den katolske kirkes verdier og prinsipper (Caritas Norge, 2017) Det sentrale innlandsarbeidet er å støtte menighetene i arbeidet for vanskeligstilte i deres egne lokalsamfunn. De opprettet i 2008 et informasjons- og veiledningssenter for arbeidsinnvandrere i Oslo, i 2015 ble dette anerkjent som nasjonalt ressurscenter for integrering, og er inkludert på statsbudsjettet (Hovdelien, 2016, s.96). ”Arbeidssøkende fra EU-land med høy arbeidsledighet – som Spania, Portugal og Italia – utgjør den største gruppen arbeidsinnvandrere som søker veiledning her, og senteret gir informasjon om arbeidssøking, lover og rettigheter knyttet til

arbeid og bolig, norskkurs og lignende” (ibid., s. 96). I følge Caritas egne hjemmesider arrangerer de også norskkurs og har startet karriereveiledning for asylsøkere i asylmottak.

4.4.3 Uformell hjelp

Det er utfordrende å kartlegge og måle den uformelle hjelpen til arbeidsløse migranter innad i Den Katolske Kirken. Særlig hvis jeg tar utgangspunkt i hva som danner sosial kapital. Som nevnt i kap. 3. må den sosiale kapitalens form og betydning forstås ut ifra hver enkelt kontekst. Ressursene som ligger i de sosiale nettverkene, uavhengig av om det er nettverk innad i parallellmenigheter eller i kirken som flerkulturell arena, så kan disse ressursene likevel betegnes som en uformell hjelp. Om denne uformelle hjelpen er hensiktsmessig eller uhensiktsmessig når det gjelder DKKN som lokal integreringsinstitusjon for arbeidssøkere er enda ukjent, og noe jeg utforsker i analysen av eget datamateriale. Et annet sentralt funn fra tidligere forskning, er at de sosiale nettverkene i de nasjonale gruppene i menigheten, er preget av tykke relasjoner. Disse virker ofte internt støttende og sammenbindende, men kan også virke ekskluderende mot andre nasjonale grupper (Halvorsen & Aschim, 2016, s.105).

Den norske sosialantropologen Marte Fanneløb Giskeødegård og den norske teologen Anders Aschim (2016) observerer allikevel hvordan deltakelse i menighetene har en dobbel effekt. På den ene siden bygger man felleskap internt i de nasjonale miljøene, men knytter seg samtidig til et større felleskap (ibid., 2016, s. 118). Når det gjelder de polske arbeidsinnvandrene peker deres analyser på at kirka ikke er et springbrett til integrering i norske lokalsamfunn, men at deltakelse skjer gjennom sekvensielle prosesser, der deltakelse i sosiale felleskap bygger bruer til nye sosiale arenaer, som etter hvert skaper sosiale relasjoner i lokalsamfunnet. Deres funn tydet altså på at deltakelse i Den katolske kirka på Sunnmøre og de relasjonene som var etablert der, kunne fungere som tidlige trinn inn i integreringsprosessen (ibid., s.120).

4.5 St.Ansgar Katolske menighet i Kristiansand

Sognet St.Ansgar Katolske menighet ble opprettet i 1890 og omfatter hele Vest-Agder utenom Sirdal, og åtte kommuner i Aust-Agder. Menigheten har en sogneprest og to kapellaner. Den ene kapellanen kom til Kristiansand i 2016, etter lang erfaring fra DKKN i andre regioner og har opprinnelse fra Vietnam. Den andre kapellanen har vært sjelesørger for polsktalende katolikker i andre menigheter tidligere, og har vært i Norge siden 2016.

Sognepresten er født og oppvokst i Norge, og har vært sogneprest, hjelpeprest og kapellan ved flere andre menigheter i Norge tidligere. Hans virke som sogneprest i St.Ansgar startet august 2009 (katolsk.no). Menighetsrådet består av 12 personer inkludert sogneprest og kapellan. Det nye menighetsrådet ble sist valgt juni 2016. Dens etniske sammensetning gjenspeiler sånn sett de største gruppene i menigheten, med en eller flere representanter fra hver gruppe. Jeg finner også belegg for dette i mitt eget datamateriale. Flere informanter henviser i samtalene til *deres* representant i menighetsrådet.

4.5.1 Medlemmer og deltakere

Menigheten har ifølge egne nettsider 1800 registrerte medlemmer. En tredjedel av disse er vietnamesere. Dette gjenspeiler seg i at menigheten har messe for de største nasjonale og regionale gruppene i menigheten.

Kirkens medlemsmasse er som sagt mangfoldig. Messen på norsk er antakelig den mest flerkulturelle arenaen i Kirken. Her kan du på en vanlig søndag møte første, andre og tredjegerasjons katolikker med opprinnelse fra Vietnam, Polen, Irak, Chile, Frankrike, Norge, Filippinene og mange flere land. Som nevnt tidligere er det typisk for DKKN at ikke registrerte medlemmer også kommer til messene. Dette finnes det ikke noe konkret tall på i St.Ansgar menigheten. Egen empiri kan allikevel gi en peke pinn på at dette gjelder en betydelig andel mennesker.

4.5.2 Stella Maris og Caritas St.Ansgar

På Sørlandet og i sognet St.Ansgar er det flere viktige sosiale institusjoner og organisasjoner som har betydning for det katolske livet på Sørlandet. Stella Maris er katolikkenes feriested i Mandal og benyttes av menighetens medlemmer og deltakere. Lokalet leies også ut til eksterne som feriested og selskapslokale. Caritas har avdeling på Sørlandet. Den lokale Caritas gruppen støtter blant annet et tuberkulosehospital i Øst-Timor. Kirkekor og en egen sakristan gruppe bidrar til liturgien. Caritas gruppen har tidligere invitert inn til sosiale kvelder på tvers av språkgruppene, og i tillegg organisert suppesalg til inntekt for blant annet flyktninger. Hver torsdag arrangerer de også messe etterfulgt av en sosial lunsj for eldre og andre som har anledning. Menigheten har en egen damegruppe, og på nettsiden forteller de at

den har bidratt mye til vedlikehold (katolsk.no). Kirken har også deltatt på fakkeltog for forfulgte kristne.

Strategier og tiltak for integrering i menigheten og i lokalsamfunnet står det ingenting om på kirkens egne nettsider. De nevner at en del innvandrere dessverre har gått over til pinsemenigheter. Dette er av indirekte interesse, og reiser spørsmålet om kirkens evne til å møte migranters sosiale og religiøse behov. På St.Ansgar sin hjemmeside, er det en link med tittel ”integrering”. Der har menigheten i 2010 oppfordret medlemmer og deltakere til å delta i et tverrfaglig åpent møte om integreringserfaring. Til dette var ulike frivillige organisasjoner, politiske partier, menigheter og foreninger invitert inn for å dele egne erfaringer (St.ansgar.blogspot.no). Disse kveldene, i likhet med felleskapskveldene til Caritas, har som formål å ha en hyggelig kveld og bli kjent på tvers av språkgrupper (St.ansgar.blogspot.no).

5. Kategoriseringer og tolkning av innsamlet data

5.1 Bakgrunn for datainnsamling

I dette kapittelet skal jeg ta for meg noe av det empiriske datamaterialet jeg har samlet fra intervjuer med medlemmer og deltakere i menigheten. I tillegg består empirien av et intervju med kommunens flerkulturelle rådgiver, og kommunens nye frivillighetsmelding 2017. Det styrende for datainnsamlingen har vært problemstillingen: *fungerer St.Ansgar katolske menighet som et nettverk for arbeidsløse migranter, i så fall på hvilken måte virker det?* Videre er forskningsspørsmålene som jeg skisserte i teori og metodekapittelet styrende for hva jeg undersøker.

- Dersom medlemmer og deltakere i menigheten gir hjelp til arbeidsløse migranter, hva består hjelpen av, og er det preget av formell eller uformell organisering?
- Hvilke strategier bruker menigheten for å benytte de ressursene som eventuelt eksisterer blant medlemmene?
- Hvilke type relasjoner består den sosiale kapitalen i menigheten av?
- Hvilken betydning har det religiøse aspektet i generering av sosial kapital blant medlemmene og deltakerne.
- Eksisterer det et samarbeid om samfunnsaktuelle problemstillinger mellom menigheten og den offentlige sektor. I så fall hva består samarbeidet av?

5.2 Presentasjon av informanter

Jeg starter innledningsvis med en presentasjon av informantene. Datainnsamling er som nevnt tidligere i metodekapittelet (kap.3), lagt opp til å la informantene vise vei ved hjelp av deres fortellinger. Derfor blir det viktig og introdusere informantene i den rekkefølgen jeg snakket med de. Alle navnene er fiktive. Dung, Lene og Jørn har offentlige roller i menigheten og offentlig sektor. Disse tre publiseres med indirekte personopplysninger. Det betyr at det vil være mulig å identifisere de gjennom bakgrunnsopplysninger (Se metodekapittelet). Jeg har til sammen intervjuet 8 personer. 7 av disse har tilhørighet i St.Ansgar katolske menighet. Det siste og åttende intervjuet er med en ansatt i Kristiansand kommune.

Tabell 5.1

Medlem eller deltaker	Formell rolle i kirken	Messe
Ahn		Vietnamesisk
Rany		Norsk
Ramy		Norsk
Oda		Norsk
Ewa		Polsk
Dung	Styreleder	Vietnamesisk
Lene	Styrets sekretær og blogger	Norsk

Ahn kom til Norge fra Vietnam som ungdom. Hun er andre generasjon, og har selv etablert familie. De er ofte på gudstjeneste og deltar på den vietnamesiske messen. Ahn jobber i en familie-eid bedrift i Agder.

Rany er opprinnelig fra Midtøsten, og har bodd i Norge i nærmere to tiår. Rany er andre generasjon og har selv etablert familie. Hele familien har tilhørighet i St.Ansgar katolske menighet. Han jobber fulltid som utdannet fagarbeider i en veletablert bedrift. Familien har en periode drevet egen virksomhet, men denne er i dag nedlagt. Rany deltar på den norske messen.

Ramy er opprinnelig fra Midtøsten og har også bodd i Norge i nærmere to tiår, og har i dag etablert familie i Norge. Han er i dag i en arbeidssøkerprosess, og har tidligere jobbet i flere felt. Han har drevet egen virksomhet både i hjemlandet og i Norge. Ramy er svært aktiv i formelt og uformelt arbeid i menigheten og fungerer uformelt som representant for sin regionale gruppe.

Oda er en norsk konvertitt, og går i den norske messen. Hun arbeider i helse- og sosialfeltet. Hun er gift og har barn. Oda er aktiv i kirkens kulturliv.

Ewa er opprinnelig fra Polen. Hun har fast jobb i hundre prosent stilling. Hele hennes familie er medlem av menigheten, og hun har formelle verv i menigheten.

Dung er leder i menighetsrådet. Han går til messe flere ganger i uken, oftest på den vietnamesiske. I tillegg er han ofte på kontoret og bruker mye tid på rollen som leder for menighetsrådet, alt på frivillig basis. Dung er yrkessjåfør på heltid, dette gir han fleksibilitet til å komme innom kirken når det er behov, og til lunsj.

Lene er norsk konvertitt. Hun er i dag sekretær i menighetsrådet og ansvarlig for menighetens blogg og Facebook side. Lene bor et godt stykke fra Kristiansand, og det tar mye tid å kjøre fram og tilbake. På fritiden er hun kreativ og bruker mye tid på håndarbeid. Hun er i dag uføretrygdet.

Tabell 5.2

Ansatt i kommunen	Rolle	Tilleggsansvar
Jørn	Flerkulturell rådgiver	Ansvarlig for kommunens Foreningsportal

Jørn jobber i Kristiansand kommune som flerkulturell rådgiver. Det er en rolle hvor han skal være kommunens forlengede arm, ut mot det flerkulturelle miljøet i forhold til organisasjonene. I tillegg er han medansvarlig for Foreningsportalen, som han også har vært med på å utvikle. Foreningsportalen, også kjent som Tilskuddsportalen, er en samhandlingsplattform på tvers av offentlige, frivillige, religiøse organisasjoner og foreninger. Plattformen kan brukes for å promotere egne aktiviteter, søke om tilskudd og få oversikt over andre organisasjoner og foreninger i kommunen.

Tabell 5.3

Dokumenter	Utgitt av
Frivillighetsmelding 2017	Kristiansand kommune

Den første frivillighetsmeldingen ble vedtatt av bystyret 2010. Det ble gjennomført en spørreundersøkelse og kartlegging av frivillig sektor i Kristiansand. Arbeidet med den nye frivillighetsmeldingen 2017, startet i 2016 ved å forsøke å skaffe en oversikt over frivillige organisasjoner. I Brønnøysundregistret er det om lag 145 organisasjoner som kan knyttes til tros-og livssynsamfunn i Kristiansand. I følge meldingen er det grunn til å tro at det finnes

flere som ikke er registrert. Meldingen anerkjenner at det innen menigheter kan finnes betydelig aktivitet i form av ulike typer sosiale tiltak. Frivillighet betegnes som en viktig del av samfunnet og i tillegg til sin egenverdi gir det livskvalitet og personlig vekst. Sosial kapital er nevnt som et punkt og defineres i meldingen som det sivile samfunnets evne til å utvikle tillitsfulle relasjoner mellom borgerne, og dermed styrke felleskapets evne til å løse kollektive problemer og utfordringer. Det kommer tydelig fram i meldingen at Kristiansand kommune er bevisst verdien av sosial kapital og dens betydning for innpass på arbeidsmarkedet. ”Sosial kapital ser ut til å ha en betydning for...muligheter i arbeidsmarkedet, integrering...” (Frivillighetsmelding, 2017).

5.3 En messe for alle?

Alle informantene er registrerte medlemmer. De forteller om en menighet som tilbyr ukentlige messer på polsk, norsk og vietnamesisk. En gang i måneden holder de messe på filippinsk og innimellom spansk, fransk og engelsk. Flertallet av informantene beskriver messen som en kontemplativ arena, hvor det sosiale ikke er viktig. Etter messen derimot er kirkekaffen en verdsatt tid for sosial sammenkomst.

Hver søndag starter den polske messen 09.00 og en gang i måneden blir det holdt kirkekaffe etter dette. Denne messen beskrives som helt polsk. Presten, medlemmene og deltakerne er polske. Ewa forteller at også oppbyggingen av selve messen er noe annerledes, og mindre klassisk enn de andre gudstjenestene. Hun forteller at hun kjenner de fleste medlemmene i kirkerommet, men at det også ofte kommer deltakere som ikke har vært der før. En av grunnene til dette begrunner hun med arbeidsinnvandring. Både Dung (menighetsrådsleder) og Ewa som er representant for den polske gruppen sier at polakkene ikke er så vant til at kirken er et sosialt sted. Ewa: *”Det er messe også drar de hjem etterpå, eller møtes med venner og familie et sted utenfor kirken”*. Allikevel er det veldig mange av de som bor i Norge som ikke har noe nettverk, og på den måten blir det viktig for de polske medlemmene å få treffe andre fra hjemlandet. Snakke, bli kjent og være sosiale, har de anledning til på kirkekaffen etter messen.

Den norske messen starter 11.00 og det er alltid kirkekaffe etterpå, her forteller Ramy, Rany og Oda at man fordeler ansvar for kaffe og kake mellom familier på rundgang, og at overskuddet går til Caritas. De forteller også at de kjenner mange av de som kommer jevnlig,

men at det også er typisk på søndagene med besøkende. Oda står på et fast sted hver søndag og kan se kirkerommet derifra. Hun beskriver en typisk søndag slik: *”Det er mange i menigheten som sitter på samme sted, så det er en følelse av at det er kjent og trygt, og mange av de har jeg snakket lite med, men jeg vet hvem de er, for de er der alltid”*.

Selve kirkekaffen beskrives som hyggelig og sosial arena hvor samtalene avhenger av hvilke gruppe man sitter i. Typisk for den kirkekaffen etter den norske messen er at det har oppstått faste grupperinger ved faste bord. Noe som ingen beskriver som uhensiktsmessig, men mer naturlig fordi det er den ene gangen i uken man møtes med de man kjenner og eventuelt deler samme språk som. Blant annet beskriver Dung at eritreerne ofte ikke snakker så godt norsk fordi de ikke har vært her så lenge, og oftest sitter sammen i et hjørne. De fra Midtøsten sitter sammen, polske sitter sammen, også videre. Også har du noen blandede grupper.

Kirkerommet og kirkekaffen i den norske messen er preget av mangfold

Rany: *”Det er flott å se når det er messe på søndager klokken elleve. Så stopper du og ser mennesker foran deg fra Vietnam, Filippinene, Amerika, Midtøsten også videre. Også henger Jesus i midten, og det er Han som samler oss. Det er sånn Han vil at det skal være. Han vil samle hele jorda”*.

Klokken 13.00 starter den vietnamesiske messen, her er det alltid fullt og også kapellan er fra Vietnam. Dung og Ahn forteller om store familier som sitter sammen, og at man kjenner de fleste i kirkerommet. Her kommer det sjeldent nye deltakere, med mindre det kommer nye ektefeller og familiemedlemmer fra Vietnam til Norge. Ahn sin mann er aktiv i kirkens kulturliv. Dung som er menighetsrådsleder bytter på å gå til både den vietnamesiske og norske messen, men om han går til den førstnevnte, sørger han for å komme tidlig slik at han kan være med på kirkekaffen og også snakke med de som der. Dette fordi det ofte er mange som skal ha tak i ham for å stille spørsmål. Etter messen er det sosial samling med salg av vietnamesisk varm og kald mat. Dette blir laget av kvinnene, overskudd fra salget går tilbake til den vietnamesiske gruppen og ikke til Caritas. De bruker pengene på sosiale og religiøse arrangementer, som i hovedsak er for den vietnamesiske delen av menigheten. Dette tyder på at den vietnamesiske gruppen har en mer partikularistisk tilnærming til katolsk liv. Likevel var deres økonomiske bidrag i byggeprosessen, veldig viktig. Generelt er vietnameserne en viktig økonomisk kilde for St.Ansgar katolske kirke. Menighetsleder forteller at han er bevisst

en potensielle spenninger. Dette fordi gruppen kan med sine bidrag tenke at de har førsterett på lokaler, osv.

Det er messer på eget språk tilgjengelig for de største nasjonale gruppene. Selv om messen klokken elleve foregår på norsk, er kirkerommet fylt av mangfold på tvers av nasjonalitet. Det er her alle de andre medlemmene og deltakerne som ikke faller inn under de to andre nasjonale gruppene har tilhørighet.

5.4 Menigheten; en trygg base i møte med det norske systemet?

Det første alle informantene med migrasjonsbakgrunn gjorde da de kom til Norge og Kristiansand, var å finne Den katolske kirken. De fikk kjennskap til kirken gjennom andre fra samme nasjonale gruppe som hadde kommet til Norge før de. Da jeg spurte Ahn hvordan hun fikk kjennskap til kirken sa hun:

Ahn: Fordi da jeg kom til Norge var det litt vanskelig for oss, men de som kom tidligere lærte oss (vietnamesere). Vi pendlet og dro til kirken på lørdager. Fordi det var vanskelig for oss på søndager, på grunn av bussen.

Claudia: Kjente du noen av de i fra før?

Ahn: Nei jeg kjente de ikke, men de visste at vi kom igjennom noen andre vietnamesere. Så da jeg kom til Norge så kom de hjem til oss. De kom til oss og spurte om vi var katolikker, også kjørte de oss en gang til kirken, de visste hvor kirken lå, etter det så tok vi bussen hver lørdag.

Dette er typisk for flere av informantene som ikke er født og oppvokst i Norge. Familie, bekjente eller andre fra samme nasjonalitet som har kommet tidligere, inviterer eller informerer om kirken. I tillegg er noe av det første de gjorde når de kom til Norge å lete opp Den katolske kirke, før noen andre organisasjoner. Dette begrunnes blant annet med plikten som katolikk til å jevnlig delta på messe. Flere av informantene forteller om en kirke som ikke konkret arbeider for å gi konkret informasjon om bolig, jobb osv. De forteller at det heller handler om å ha en trygg base der man gradvis kan skape trygghet, trygghet til det norske samfunnet og trygghet i det norske samfunnet. Alle informantene sier at de vet hvem alle er, på tross av at det er en stor menighet.

Ramy: *Istedenfor at folk sitter hjemme alene og ikke har noe å gjøre, så velger flere og komme. Du er inne i kirken og ber og blir veldig rolig og fredelig, også går du til kirkekaffen hvor du betaler for et stykke kake og kaffe, og spiser i felleskap. Du gir de pengene for å støtte andre. Så de to tre timene du bruker der, jeg tror det er de viktigste tre timene i uka, etter min mening da.*

Kirken og Gud fungerer for alle informantene som en motivasjon til å samles, bidra til aktiviteter og gjøre frivillig arbeid. Oda, Rany, Ramy og Ahn sier at det er fint å samles i kirken fordi at de fleste kommer inn med intensjon om å noe gjøre godt. Inne i kirkerommet forteller de om bønn og stillhet, som gjør at flere blir rolige og fredelige. Dette de gir et godt grunnlag for møter på tvers av ulikheter.

5.5 Strategier

Menigheten videreformidler uformelt ressursene som ligger i deltakerne og medlemmene. Om det er behov for noe informasjon om systemet, lege, elektriker etc., så kan man finne dette i menigheten. Dette er ikke organisert, men skjer blant annet i møte mellom medlemmer, deltakere, menighetsrådsleder og menighetssekretær.

Oda: Sist når jeg var i kirka så var det en hel gjeng som stod ute i bakgården og holdt på å mekke en bil som hadde stoppet. Da vet noen om noen i menigheten som kan noe om bil, så det er den uformelle hjelpen, at hvis man trenger noe, trenger noen til å oversette noe, eller til å vite noe om.. Så er det alltid noen som vet hvem en kan spørre. Så jeg kan jo blitt spurt hvis det er noe i forhold til sosiale systemer og sånne ting. Systemene for det, hvor går man og hva slags hjelp en kan få. Sånn at jeg tror det handler litt om trygghet og det å ha noen og spørre, og at det er noen som er trygge fordi man har et annet felleskap som blir viktig.

Etter å ha intervjuet representanter fra de største og mest aktive gruppene i kirken, ble det etter vært mer tydelig, at disse spiller en viktig rolle når de uformelt tar seg av slik videreformidling, innad i gruppene, men også på tvers av de nasjonale gruppene. Bruk av ressursene kan både være personlig, ved å bidra til informasjonsformidling for enkeltpersoner, men også til bruk i menighets sammenheng. Et eksempel på dette er da de skulle pusse opp Stella Maris. Da kontaktet menigheten representantene, og representantene kontaktet de som

kunne stille til dugnad og som hen visste hadde den rette kompetansen. Data gir mangfoldige eksempler på lignende situasjoner. Det som er typisk er at det meste skjer uformelt over telefon, under kirkekaffen, på gangen, eller også når medlemmene møtes utenfor kirkebygget.

Folks ressurser og kompetanse står ikke formelt oppført noe sted, men går i muntlig tale fra den ene til den andre. Det blir altså gjort en rekke tjenester innad av uformell art.

Menighetsrådsleder sier også at han personlig har fulgt flere medlemmer til kommunen som veileder på grunn av manglende språk. Det er den det gjelder eller noen i nær omgangskrets, som selv tar initiativet til å be om råd og veiledning fra en etnisk norsk i menigheten eller en med lang botid. Flesteparten av informantene har blitt spurt om råd og veiledning. Det viste seg at de jeg har intervjuet er hjelpere framfor å bli hjulpet. Dette skjer automatisk og uformelt på grunn av en fremtredende rolle som de har. Dette betyr ikke at de selv ikke har fått tilgang på hensiktsmessig informasjon, eller henvendt seg for å få hjelp. Tendensen er at de som er representanter eller synlige aktive er de som blir bedt om råd og hjelp.

Formelt blir det organisert felles sosiale treffpunkt på tvers av gruppene som er for alle. Et eksempel på dette er torsdagslunsj, som innebærer messe med følgende samling rundt matbordet. Menighetsrådet ønsker å skape mer kontakt mellom gruppene. Et annet tiltak er den internasjonale dagen som blir gjennomført hvert år. Der blir alle nasjonalitetene i kirken kontaktet og invitert inn til å vise fram mat og underholdning som bærer preg av deres hjemland.

Lene: "En katolsk menighet er der for å håndtere de åndelige behovene til sine medlemmer. Og når vi arrangerer internasjonal dag, så er det selvfølgelig hyggelig om folk kommer innom, men det er på ingen måte noe primært. Det primære er at menighetens forskjellige grupper kommer sammen og gjør noe i felleskap. For det dyrker limet i menigheten."

Menigheten har en egen blogg. Der blir diverse samlinger, messer og annet som sognepresten og andre mener er av relevans lagt ut. Dette er en mer formell strategi for å nå ut til alle. Her legges også informasjon ut på forskjellige språk. I tillegg har menigheten en Facebook side, der lignende informasjon blir delt. Det er også opprettet en uformell Facebook av den polske gruppen. Ewa forteller at siden er svært nyttig fordi mange av de som ikke går så ofte i kirken også får med seg informasjonen. Videre forteller hun at den polske Facebook-siden i framtiden kunne blitt brukt til å annonsere for informasjonskvelder og annet nyttig i

forbindelse med arbeidssøking, CV skriving, system og annet. En av hovedgrunnene til at Ewa valgte å takke ja til verv i menighetsrådet, var manglende informasjon fra styret og ned til medlemmene, og hun ønsket derfor å ta på seg rollen som informasjonskanal og representant for den polske gruppen.

5.6 Nettverk og migrasjon

Det sosiale nettverket i den vietnamesiske delen av menigheten består av bekjente, familie, kollegaer og venner. Når jeg spør Ahn og Dung om menigheten eller nettverket innad har bidratt til å gi informasjon om bolig, jobb eller annet, så referer de til velferdssystemet, NAV også videre. På den ene siden virker det som at kirkens hovedfunksjon er det religiøsitet og rekreasjon og at det sosiale ikke trenger å ha en konkret jobbrelatert funksjon. På den annen side kan en tenke seg at de likevel implisitt gir hverandre slik informasjon og støtte, men Ahn fortalte også at man ikke spør hverandre om personlige saker.

Ahn: "Hvis de trenger hjelp så kan jeg hjelpe dem, med vietnamesiske tør jeg ikke. Fordi det er helt annerledes enn norske. Vi får ikke lov til å spørre. De sier "ikke bland deg". De vil helst ikke ha det. Det er de sin sak".

De sosiale relasjonene i den norske delen av menigheten; deltakere på den norske messen, består også av bekjente, ukjente, venner, kollegaer og familie. Ramy og Rany sitter oftest i en gruppe med de fra Irak, Syria, Libanon og andre som kan arabisk. Begge forteller at det er veldig koselig å samles, og at dette gjerne er et høydepunkt i uken. De snakker om politiske ting, hjemlandet, framtidige aktiviteter sammen, barna, kirken og annet. De planlegger ofte en tur sammen etter kirkekaffen, som en tur rundt Odderøya eller lignende. Begge merker seg at det siste året har kommet mange flere inn i den arabisktalende gruppen. Ramy som uformelt tar ansvar for organisering i denne gruppen, har også løst potensielle konflikter innad i mellom familier i menigheten. Han engasjerer seg personlig, og sørger for at alle føler seg inkludert. Denne gruppen har også opprettet forening utenfor kirken, for kristne fra Midtøsten. Det som er spesielt med Den katolske kirke versus andre kirkesamfunn, er som sagt messeplikten. En del katolikker oppfyller plikten. Altså møtes en gruppe mennesker jevnlig, innenfor de samme lokalene. Dette trekker flere av informantene fram når vi snakker om nettverk, altså har det i St. Ansgar katolske kirke oppstått en rekke nye bekjentskap og vennskap.

Flere peker på vietnameserne som godt etablerte i det norske samfunnet. De fleste har høyere utdanning, jobb og et stort nettverk. Allikevel mener flere av informantene at når vietnameserne møtes i menigheten, så er det ikke mye kontakt på tvers av gruppene. De har egne møter, egen messe, egen konto også videre. De fungerer nesten som en menighet i menigheten.

Dung: ”Jeg føler at når de er så etablerte som de er, så gjør det ingenting om de kan bidra mer. For husk det er mange eritreere som nettopp har kommet til Norge. Mens vietnameserne har bodd her i førti år. Jeg ser vietnameserne ute i samfunnet ellers, og mange av de er godt etablert. De er leger, overleger, ingeniører osv. Og derfor må vi bruke ressursene våre”.

Ahn som ofte går i kirken forteller at hun ikke kjenner så mange som går på den norske eller polske messen. Hun har sett noen av de før. Lene forteller at menigheten ikke har kapasitet til å organisere og administrere noe mer enn det de gjør, og at det i så tilfelle måtte bli gjort på frivillig basis. I tillegg hevder hun at de store nasjonale gruppene ikke er så interessert i integrering. Eller at de ser annerledes på det enn norske.

Lene: ”Sånn som vietnameserne som har vært her lenge, de tar hånd om sine egne, de er ikke interessert i noe integrering utover det de allerede har. De har sine egne systemer. De lever i en egen verden. Det gjør de fremdeles selv om de snakker flytende norsk og jobber i det norske systemet. De stiller opp og bidrar i kirken fordi de er glad i kirken, det er ikke noe agenda for de å integrere polakkene eller afrikanske. Jeg tror ikke de forstår vitsen. Det samme gjelder polakkene, de er interessert i å ha messene på polsk og problemstillingen om integrering virker ikke som relevant for de overhodet”.

Tidligere mangel på prester som har ønsket å integrere og skape godt samhold i den polske gruppen, har hatt konsekvenser for den polske gruppens engasjement. Ewa forteller at de nå gleder seg over å ha fått en ny polsk prest, som ønsker å jobbe strategisk med dette i menigheten. Hun forteller at det er mange som ønsker å bidra med diverse aktiviteter og egen tid, og at det derfor er avgjørende å bli møtt med åpenhet og ikke begrensninger, dersom de vil gjøre noe godt for menigheten og integrere medlemmene og deltakerne.

En viktig arena der ulike medlemmer og deltakere møtes på tvers etnisitet, språk, alder og kjønn er under menighetens katekese for barna. En lørdag i måneden møtes alle barna i menigheten til katekese, altså trosopplæring. Her er det cirka 200 barn tilstede. Her eksisterer det flere dimensjoner av relevans for nettverksbygging og integrering. For det første er det en rekke frivillige som hver måned stiller opp som lærere. For det andre er trosopplæringen en svært viktig sosial arena for foreldrene. Det å møte andre med samme referanse og forståelse av dette på tvers av etnisitet hevder flere skaper trygghet. Jeg tenker også at arenaen innebærer et engasjement for alle de involverte, voksne og barn. Foreldre og lærere møtes med utgangspunkt i barna.

Oda: "Da kommer alle nasjoner sammen, og de blir kjent med hverandre på tvers. Et veldig flott felleskap for de. Samtidig blir vi også mye bedre kjent med de andre foreldrene, og det tror jeg har en sånn trygghetskapende effekt. De blir trygge på oss fordi vi kjenner barna og gjør noe sammen, og vi har felles mål og verdier".

5.7 Arbeidsledighet; noe som snakkes om?

Et fåtall av informantene har kollegaer i menigheten. Det er særlig vietnameserne som også har kollegaer i sitt nettverk. Dette er fordi en del av de vietnamesiske medlemmene eier og driver familiedrevne bedrifter og ofte ansetter fra eget nettverk. Når jeg spurte informantene om de kjente noen som var jobbsøkende i menigheten, så gjorde alle det. Det var allikevel ikke noe man snakket om i plenum eller på møtene i menighetsrådet. Menighetsrådet har ingen bevissthet, strategi, tiltak eller konkrete aktiviteter i forbindelse med samfunnsaktuelle utfordringer som også vedrører medlemmenes og deltakerne deres. De har ikke noe kontakt med Caritas sitt ressurscenter for arbeidsinnvandrere i Oslo. To av informantene hadde kjennskap til ressurscenteret, men hadde aldri tenkt på at dette kunne være relevant å benytte seg av eller videreformidle innad i menigheten.

I menigheten snakkes det om arbeidsledighet, jobber og annet relatert til en arbeidssøkerprosess. Ewa blir ofte kontaktet av andre i menigheten som spør henne om hjelp til å finne jobb eller informasjon om andre systemer. Hun sier at det er flere som kunne tenke seg informasjonsmøter for de som trenger det, om jobbsystemet, skolesystemet og alle de tingene man lurte på. Den polske gruppen har innimellom hjulpet med CV og søknadsskriving i plenum. Dette er organisert uavhengig av kirken, men menigheten stiller

disponible lokaler igjennom hele uken til alle sine medlemmer. Så dersom noen ønsker å organisere aktiviteter og samlinger er det alltid noen tilgjengelige rom, så lenge dette blir booket på forhånd.

Ramy som er svært aktiv i å hjelpe og veilede andre medlemmer, er i en arbeidssøkerprosess selv. Dette er noe kun de i det nærmeste nettverket har kjennskap til. Han har for det meste hjulpet andre, men kan huske en situasjon der han ble anbefalt av en i menigheten, om å gå til en bedrift for å spørre om jobb. Han betrakter også sitt frivillige engasjement i kirken, som relevant på en CV. Selv har han skrevet opp hva han har bidratt med i menigheten, og aktiviteter tilknyttet dette som han har organisert og hatt ansvar for. Flere av informantene har noe motstridende svar når det kommer til funksjonen kirken har, både formelt og uformelt. De forteller om en kirke som ikke fungerer slik at man tar med seg utfordringer inn i samlinger som kirkekaffen. Likevel har alle kjennskap til personer eller familier som forsøker å få seg jobb, som også er medlemmer i menigheten.

Rany: Nei det fungerer ikke på den måten. Ikke i kirken. Det er faktisk veldig lite snakk om sånne ting egentlig. Spesielt jobbsammenhenger, kontakter og sånt.

Oda mener at man ikke går direkte til menighetskontoret, men dukker opp på en av de sosiale samlingene dersom man ønsker å komme i kontakt med andre og bygge nettverk. Ingen forteller om det har vært noen som har formidlet kontakter fra egen arbeidsplass, eller at noen har formidlet kontakt mellom menighetsmedlemmer og kontakter på arbeidsplassen. Ewa mener også at enkelte kan være redd for å dele for mye informasjon om jobbsjanser. Dette fordi det allerede er stor konkurranse om de få jobbene som er, og muligheten for ansettelse minker også for de med etnisk minoritetsbakgrunn.

5.8 Samarbeid med andre utenfor St.Ansgar katolske kirke

Når jeg spør informantene om de vet om menigheten engasjerer seg i samfunnsaktuelle temaer som for eksempel migrasjon, arbeidsledighet og fattigdom, svarer de veldig forskjellig. Flere forteller om aktiviteter og arrangementer som har blitt organisert av de ulike gruppene i menigheten og enkeltpersoner. Etterpå legger flere til at dette ikke er noe menigheten har arrangert som sådan, men heller gruppene. Dette forstår jeg som at det ikke er

blitt gjort noe formelt vedtak på aktivitetene, men at de allikevel mener at gruppene er en del av menigheten.

Lene: Å få jobber og finne systemet og sånt, det dukker ikke opp i menighetssammenheng. Jeg vil tro at det er noe de tar seg av i gruppene. Vi har ikke mye penger i motsetning til det folk tror. Vi har nesten ikke ansatte. Det meste går på frivillige.

Flere er positive til samarbeid med frivillige organisasjoner, kommunen og andre om ovennevnte temaer. Ewa sier at hun gjerne skulle hatt mer informasjon om det som skjer i kommunen, og at de alltid kan videreformidle og finne noen til å delta, men at det forutsetter at hun vet om arrangementet. Heller ikke Lene som tar seg av videreformidling av arrangementer og relevant informasjon på menighetens blogg, kan huske å ha blitt kontaktet av frivillige organisasjoner eller andre. De har blitt invitert til å gå natteravn. Hun sier at det er de ulike gruppene, kontoret og sognepresten som sender henne den informasjonen som skal legges ut. Hun bestemmer ikke selv hva som skal ut på bloggen. For det meste er det arrangementer innad i menigheten og kunngjøringer som skal nåes ut til alle, også de som bor utenfor Kristiansand. Dette blir oversatt på flere språk. Hun sier informasjon sendes ut effektivt.

Menigheten har vært involvert i Forumet for tro og livssyn og deltatt der med en representant fra den norske messen. De har også deltatt på et møte om migrasjon med kommunen i 2010. Lene mener det ikke er aktuelt med et samarbeid, selv om dette hadde vært på kirkens premisser. Dette fordi hun ikke tror at ledelsen ser hensikten med det.

Lene: "Det frivillige arbeidet som foregår, er som sagt for medlemmene, og vi er ikke store nok til å ha kapasitet til å gå inn i noe, vi har nok å ta hånd om i vår egen menighet". Når jeg spør om det kunne vært aktuelt å publisere arrangementer som skjer i kommunen som kan være relevant for menighetens medlemmer svarer Lene: "Det kunne vært. Hvis sognepresten hadde ønsket det, kunne jeg selvfølgelig publisert det. Man kan alltid diskutere det, men jeg tror nok at menigheten vil tenke at denne informasjonen får de på NAV eller der de skal få den".

Ingen av informantene har hørt om kommunens Foreningsportal, og det er delte meninger om det kunne vært hensiktsmessig å være registrert der inne. Det er særlig de med polsk og

irakisk tilhørighet som ser nytten av et slikt samarbeid, og informasjonsformidling fra kommunen og videre til menigheten. Som nevnt tidligere sier de at mange av de som kommer til menigheten kun har dette nettverket, og at det derfor er ekstra viktig å kunne stille med en funksjon utover bare det sosiale og religiøse.

5.9 Kommunens strategi for samarbeid med frivillige og religiøse organisasjoner

Stillingen som Jørn har som flerkulturell rådgiver, er i seg selv et forsøk fra kommunens side på å skape samarbeid med frivillige, religiøse organisasjoner og minoritetsforeninger. Han deltar også i prosesser som handler om strategi på hvordan man for eksempel skal håndtere integrering. Han jobber mye med minoritetsforeninger og religiøse samfunn.

Jørn: ”innledningsvis i min jobb har jeg vært mest fokusert på den muslimske delen av befolkningen, fordi de har hatt mange av de største utfordringene tilknyttet det å bli integrert”.

Han har hatt kontakt med det katolske miljøet uten at han har kommet nærmere inn på hvordan de arbeider. Hans oppfatning er at de jobber med grupper som har vært flinkere til å integrere seg.

Jørn: ”Vietnameserne er der, de fungerer i det norske samfunnet, men som vi forså vidt ikke ser, de blander seg ikke. De har sine egne miljøet som de på en måte bare er i. De polske har ikke vært så interessert i å integrere seg. For de er her i en periode, også drar de hjem”.

Når jeg spør hvilke tilnærming kommunen har til de religiøse organisasjonene, forteller Jørn at han oppsøker dem og har dialog med dem på deres arena eller inviterer dem inn til kommunens lokaler. Han forteller at han er bevisst at de gjør mye positivt for integrering særlig igjennom Caritas.

Jørn: ”Vi har invitert de, men vi ser de ikke. Og jeg har flere ganger forsøkt å komme i samhandling med de, uten at de... De er høflig og sånn, men de deltar ikke. De er ikke med på de andre tingene som vi andre driver med. Jeg ser de heller aldri i workshops og sånne ting”.

Hans rolle er å jobbe opp mot organisasjoner og ikke enkeltindivider. Når han snakker med enkeltindivider, så er det fordi de representerer en organisasjon. Deres hovedfokus er å sørge for at organisasjonene er kompetente. Det betyr at de utdanner flerkulturelle organisasjoner til å drive formelt, med alt det innebærer av regnskap, styre, demokrati og valg. Nærmere bestemt profesjonaliserer de organisasjonene. Jørn: *"Det kan oppleves toppstyrt, men det er ikke noe annen måte å komme i kontakt med de på"*. Kommunen har sendt ut invitasjon til St.Ansgar katolske kirke om registrere seg på Foreningsportalen.

6. Analyse

6.1 Sosial kapital?

Hovedfokuset i studien er å undersøke det hverdagslige som skjer blant medlemmer og deltakere, for videre å forstå dette i sammenheng med migrasjon, integrering og arbeidsliv. Derfor starter jeg min analyse med å drøfte hvordan sosial kapital ser ut i den valgte casemenigheten. Som nevnt i teorikapitlet (kap.2), mener Silvermann at sosial kapital alltid må forstås ut ifra den arenaen der den oppstår.

6.1.1 Sosiale nettverk og multikulturelle arenaer

Nettverket i menigheten er preget av formell organisering. Det vil si at medlemmene og deltakerne møtes ved faste tidspunkt, i anledning en formell situasjon som er messen. Selv om det er deltakere i menigheten som ikke har medlemskap, kan de likevel ha tilhørighet til et etablert nettverk innad i menigheten. Det er dette Putnam kaller formell organisering. Den norske messen skiller seg ut ifra den vietnamesiske og polske. Særlig fordi jeg finner både formell og uformell organisering i nettverkene. På den ene siden har du den norske messen som er en formell organisert arena, og et felleskap der alle er under ett tak. På den annen side viser data at det under kirkekaffen er grupperinger. Disse grupperingene oppstår uformelt og er ikke bestemt på forhånd. Hvem som helst kan når som helst inngå i en av de andre grupperingene ved å sette seg med en av dem. Likevel er det blitt en gjentakende uformell organisering langs etnisitet og språk. I tillegg til denne formen for organisering finnes det også blandede grupperinger, og enkeltindivider som ikke tilhører en bestemt gruppe.

Putnam mener at begge formene for organisering kan utvikle gjensidighetsrelasjoner og gi offentlige og private goder. St.Ansgar katolske kirke bidrar med offentlige goder, altså goder som hele samfunnet får utbytte av. Når menigheten bidrar med integrering av migranter og arbeidsinnvandrere, blir dette en offentlig gode fordi samfunnet tjener på at migranter og arbeidsinnvandrere føler seg trygge i samfunnet, kommer ut i jobb, blir skattebetalere og lærer seg språket. Nettverkene innad i St.Ansgar Katolske menighet, består av gjensidighetsrelasjoner på tvers av de ulike messene, nasjonale og regionale gruppene, men også innenfor hver messe og hver gruppe. Dette fordi alle medlemmene og deltakerne som en helhet har et felleskap i kirken. Som informantene sier er det religiøse aspektet viktig og

kirken er som et slags hjem. Dermed bidrar dette til religiøs og sosial trygghet hos medlemmer og deltakere. Det religiøse aspektet bidrar til at den enkelte katolikk kan praktisere og vedlikeholde sin religiøse identitet. Det sosiale aspektet innebærer å organisere sine liv i et sosialt og religiøst felleskap. Både det religiøse og sosiale aspektet er to sider av samme sak, men likevel også mulig å adskille. Jeg tolker medlemmenes holdninger og praksis om at de fleste kommer til kirken for å gjøre godt og oppleve det fredelige, som en gjensidighetsfølelse i et felleskap og med støtte fra felleskapet.

Det eksisterer goder som alle katolikker i St.Ansgar katolske menighet har tilgang på, uavhengig av hvilke gruppe den enkelte føler sterkest tilhørighet hos. Disse godene er blant annet tilgang på ukentlig messe og åpen kirkekaffe, trosopplæring for barn, unge og voksne, Stella Maris feriested, lån av lokaler osv. Disse godene er formelle goder i menigheten, som andre utenfor ikke har tilgang på. Formelle goder som er fordelt på de største nasjonale gruppene, er vietnamesisk, norsk og polsk messe med tilgangen til messe på sitt språk, prest fra hjemlandet og tradisjoner de nasjonale gruppene praktiserer.

Det finnes titalls nasjoner i menigheten, og noen grupper er mer privilegerte enn andre, derfor er de formelle godene, allikevel ikke tilgjengelig for alle. Det finnes ikke messer på alle språk i menigheten, dette gjelder kun for de største og mest aktive gruppene. Altså den polske og vietnamesiske, også har du den norske messen som er en flerkulturell arena der resten av medlemmene og deltakerne har tilhørighet.

Private goder som ikke er formelt organisert i menigheten, er de ressursene som eksisterer hos enkeltindividene. Individene tilhører ulike profesjoner, kulturer og snakker ulike språk. Denne kompetansen kan presentere en ressurs for grupperingene i menigheten. Hvorvidt den utgjorde en ressurs varierer fra gruppe til gruppe, og avhenger av enkeltpersoners engasjement, nettverk og aktivitet i menigheten.

Andre private goder finnes i det Putnam definerer som både tykk og tynn sosial kapital. Dette beskriver intensiteten på møtene og relasjonene, og handler om hvorvidt mennesker har en relasjon på flere arenaer (kap.2). Det er i midlertidig ikke det samme som det Putnam beskriver som brobyggende og sammenbindende kapital. Som nevnt i teorikapitlet (kap.2) kjennetegner brobyggende og sammenbindende kapital hvorvidt en gruppe eller et samfunn er inkluderende eller ekskluderende ovenfor andre. Menigheten kan ha mer av sammenbindende

sosial kapital og allikevel bestå av tynne og tykke relasjoner. Det finnes egne goder for de som har tilgang på tykk sosial kapital i menigheten, dette gjelder særlig de nasjonale gruppene og herunder enda mer gjeldende den vietnamesiske gruppen. Typisk for den vietnamesiske gruppen er at flertallet møtes på flere arenaer. De har både venner, familie og kollegaer som går i samme menighet. Dette gjelder også til en grad den polske gruppen, selv om det er flere som kun har bekjente der, er det allikevel mange som både har familie, venner og kollegaer. Dette er å forstå som både hensiktsmessig og uhensiktsmessig. Hensiktsmessig fordi de tykke relasjonene kan bidra til større ansvar for å gi den enkelte hjelp og sørge for at den enkelte har det bra. På den annen side kan det virke uhensiktsmessig, fordi det kan begrense tilgangen og interessen for sosialisering og kontakt med de andre gruppene i menigheten. Dette fant jeg støtte for, særlig i den polske og vietnamesiske gruppen. Disse nasjonale gruppene lever som små menigheter i menigheten, og kontakt med de andre var kun naturlig ved høytider, under den internasjonale dagen, katekese og arrangerte felleskvelder.

I utgangspunktet er de tynne relasjonene et privat gode som alle kan få tilgang på, også de som har tykke relasjoner i menigheten. Med dette mener jeg at det er opp til hver enkelt å bli kjent med andre som man ikke har noe relasjon til annet enn at begge er medlem eller deltaker i menigheten. Om en person ønsker å utvide sitt nettverk, få kjennskap til nye arenaer i samfunnet og tilgang på informasjon om bolig, jobb og annet, kan en slik tynn relasjon være nyttig. Dette ligger altså tilgjengelig som et privat gode for alle, men krever etablering av nye strukturer - møter på tvers av gruppene. Menighetsrådet har som satsningsområde å øke organiserte møter og samarbeid mellom alle medlemmene og deltakerne i kirken.

Det som gjør den katolske kirke spesiell i forbindelse med etablering av sosial kapital, er katolikkenes messeplikt. Altså har katolikken uavhengig av hvor man befinner seg i verden plikt til å komme på messe innen en viss tid. Dette gjør at de som oppfyller messeplikten, oppsøker kirken, og dermed kommer inn i en sosial setting. Når Putnam definerer begrepet sosial kapital, viser han til nærmiljøet, nabolaget og de ulike organiserte sosiale nettverkene, som omgir individet der det bor, og som individet frivillig og bevisst kan tre inn og ut av. Medlemmene og deltakerne kan gå inn og ut av menigheten som de selv ønsker, men likevel er messeplikten der. For de som mener at messen er bindende, og oppfyller plikten, har jevnlig interaksjon innen et felleskap, og sånn sett et potensiale for sammenbindende og brobyggende kapital.

6.1.2 Samarbeid på tvers av etnisk og nasjonal tilhørighet

Sosiologen Furseth (kap.2) peker på at migrasjonsmenigheters evne til å generere sosial kapital, avhenger av om det foreligger strukturer som oppfordrer til sosial interaksjon mellom medlemmene og deltakerne. Som nevnt er kontakt på tvers av de nasjonale gruppene et av satsningsområdene til menigheten. Strukturer for kontakt på tvers av grupper eksisterer i menigheten i dag. De har som nevnt tidligere messeplikten, høytider, livsløpsritualer, arrangementer, foreninger som også er en samlende arena for medlemmer og deltakere. Menighetens blogg og Facebook side er forholdsvis nye mediale kontakter. Sosiale medier fungerer som viktige sosiale strukturer, fordi man får informasjon og innsikt om andre deler av menigheten som en selv ikke er en del av.

Jeg er av den oppfatning at gruppene organiserer seg ut ifra etnisitet, språk og innen noen av aktivitetene også kjønn. Ut fra Putnams kategorier av innadvendt eller utadvendt virksomhet, finner jeg begge deler. Gruppene er innadvendte og har sine egne systemer, rutiner og skikker. Allikevel er de utadvendte ved at alle innad i kirken på tvers av gruppene organiserer seg ut ifra felles mål. Målet har særlig forankring i den religiøse dimensjonen, hvor man møtes og samarbeider om å videreformidle familieverdier, tradisjoner og trosopplæring for barn og ungdom. Det organiseres også felles dugnader hvor gruppene og enkeltindividene samarbeider og samles. Dette er sosiale arenaer som samler på tvers av forskjeller. Jeg finner også at integrering skjer på organisasjonsnivå. Det finnes noen nøkkelpersoner i menigheten som fungerer som et lim mellom gruppene, enkeltpersoner og administrasjonen. Disse personene har formelt og uformelt fått og tatt på seg et ansvar, hovedsakelig ved å være engasjerte, komme med initiativ til tiltak og aktiviteter. I tillegg spiller de en vesentlig rolle som representanter for de ulike gruppene i menigheten.

Menigheten spiller en viktig rolle også for nye migranter. Særlig for de katolikkene som ikke har lært seg norsk, tilbyr menigheten implisitt et nettverk og igjennom dette tilgang på informasjon om systemer, oversetting av offentlige papirer og sosiale arenaer. Som den svenske sosiologen Mella finner også jeg at St.Ansgar katolske kirke som trossamfunn bidrar til å gjøre overgangen til det nye samfunnet enklere. Menigheten fungerer som en trygg base i møte med det norske systemet, og har konkret hjulpet ”fortvilte” arbeidsinnvandrere og migranter i en desorienterende migrasjonsprosess.

6.1.3 Formidling og organisering av ressurser

Jeg har forsøkt å kartlegge hvilke ressurser som eksisterer i menigheten. Her tar jeg utgangspunkt i informantenes egne erfaringer. Videre diskuterer jeg hvorvidt medlemmene får tilgang på ressursene, og om menigheten fungerer som en tilleggstjeneste innen velferdssystemet. Empiri gir et entydig bilde på at menigheten sitter på mange ressurser. Menigheten representerer et bredt utvalg av samfunnet, både i mangfoldet av yrker, inntekt, utdanning, språk, nasjonaliteter, alder og kjønn. Dette i seg selv er et tegn på potensielle ressurser. Likevel vil jeg hevde at det ligger et ubenyttet potensiale i medlemmenes og særlig deltakerne. En av årsakene til at dette ikke blir utnyttet er mangel på strukturer. Det kreves at en eller flere kan koordinere, kartlegge og legge til rette for å utnytte ressursene. En annen årsak er at sognepresten må gi klarsignal om at dette er noe menigheten skal satse på.

Menigheten har allerede et stort antall frivillige, og de ulike gruppene i menigheten kan benytte seg av lokaler gratis i menigheten. Dette betyr at det blant annet kan arrangeres språkkurs, informasjonskvelder om ulike jobbsystemer og arbeidssøkerkurs. Data viser tvetydige holdninger til en slik gjennomføring. De jeg har snakket med ser dette som gjennomførbart og nyttig, samtidig forteller flere at menighetens funksjon ikke er å bistå medlemmene i velferdsrelaterte tjenester. Menigheten står likevel i en unik posisjon fordi flere av medlemmene og deltakerne som kommer til kirken ikke har andre nettverk utenom kirken, nære venner og familie.

Statsviteren Foley og sosiologen Hoge fant at sosial kapital er sterkt kjønnert i moskeer. Empirien finner ikke det samme i St. Ansgar katolske kirke. Dette er en kvalitativ studie, dermed må det tas forbehold om at analysen tar utgangspunkt i informantenes fortellinger. Jeg oppfatter engasjementet og deltakelsen blant menn og kvinner på lik linje. Likevel finner jeg at det varierer hvilke frivillige aktiviteter kvinner og menn deltar på. Det er en automatikk i at et kvinnelig flertall tar seg av kjøkken og renholdstjenester, og at mennene er i flertall i bidrag innen bygg, maling og vaktmestertjenester. Data viser at tilgang på og formidling av uformell hjelp og organisering ikke er kjønnert, men avhenger av hvilke gruppe, messe og posisjon man er i menigheten.

St. Ansgar katolske kirke er en arena som hjelper å lette migrasjon, forebygging av marginalisering og språktrening. Dette skjer allerede i noen grad uformelt ved

videreformidling av kontakter, informasjon og tjenester innad i menigheten. Empirien forteller at dette kan gjøres på flere måter. For det første kan det arrangeres samlinger både felles og separat for de nasjonale og regionale gruppene, med veiledning både i fra Caritas informasjonsentre rundt om i landet og fra offentlig sektor. Altså kan det offentlige inviteres inn på kirkens arena og gi informasjon om systemer-, og tjenester og formidle kontakt. Nå eksisterer det mange mennesker i menigheten som har formelle jobber innen velferdssektoren. Derfor ville det enkleste være å invitere inn dem til å organisere slike samlinger med utgangspunkt i deres ressurser og kunnskap.

Menigheten administrer som nevnt i kapittel 5 en blogg. På bloggen videreformidles altså kunngjøringer, arrangementer og mye annen informasjon på ulike språk. Det er tidligere blitt delt ut informasjon om arrangementer som skjer i Kristiansand kommune. Lene mener at hennes rolle er å publisere det sognepresten ber henne om. Når jeg spurte om det kunne være aktuelt å legge ut jevnlig informasjon fra kommunen, frivillige organisasjoner og andre, om arrangementer som kunne være nyttige for medlemmene og deltakerne i menigheten, svarte hun nei fordi hun mente at sognepresten ikke ville se poenget med dette. Trolig ser ikke sognepresten i dag ikke ser slike tiltak som relevante for kirken og det religiøse livet.

Min oppfatning er at menigheten har potensiale til å legge til rette for integrering på samfunnsnivå, ved at de er en trygg base som informerer og oppfordrer til møter som kan virke hensiktsmessig for den enkelte. På den måten kan menigheten på samme tid både ha en brobyggende og sammenbindende funksjon. Dette forutsetter imidlertid at holdningene i trossamfunnet endres, og at deres ansvar i sivilsamfunnet omorganiseres. Dette bekrefter også Westins funn om at hvordan religion og tro påvirker integrasjonsprosessen, avhenger av trossamfunnet. Nærmere bestemt mener han at mye avhenger av hvordan trossamfunnet veileder innvandrere i en gunstig eller ugunstig retning. Jeg finner at det skjer mye gunstig ressursformidling og hjelp i menigheten blant medlemmene og deltakerne. Mange er veldig aktive og bruker mye av sin tid på integrering av menighetsmedlemmer og andre som deltar i menigheten. Likevel har den noe strukturelle svakheter som hindrer integrering.

Data viser at det er den hierarkiske pastorale autoritetsstrukturen som kontrollerer en slik utvikling. Sogneprestens syn på hva som er kirkens ansvarsområde, er motstridende med hva medlemmene og deltakerne mener en kirke kan være. Kirkekaffen og andre sosiale tiltak anerkjennes i dag som relevante og viktige. Dette forsterker de sosiale båndene innad i kirken,

skaper tilhørighet og engasjerer medlemmene til å jevnlig delta på messen og praktisere et religiøst liv. Derfor kan det også argumenteres for at ved at menigheten forsøker å legge til rette for å få folk ut i jobb, vil det kunne skape en stabilitet og økonomisk trygghet for den enkelte. En slik ressursutnyttelse kan tilføre menigheten ressurser. En som har inntekt og brukbar økonomi vil kunne generere et større overskudd til å menigheten, enn en som ikke har arbeid. Ved økonomisk trygghet vil det være et grunnlag for å gå hyppigere på messe, kjøre barn til katekese og bruke flere frivillige timer inn i menigheten.

6.2 Trossamfunn; en komplementær gode?

De senere årene har det kommet noe mer forskning rettet mot trossamfunnenes rolle innen sivilsamfunnet. Denne casestudien har tatt utgangspunkt i en menighet, og det svekker derfor muligheten for en komparativ analyse. Likevel er et av hovedfunnene i studien at den valgte casemenigheten fungerer som et uformelt komplementært tilbud til velferdssystemet. Det statlige og kommunale Norge evner ikke alene å engasjere og aktivisere alle innbyggerne i Norge, og særlig ikke migranter i en integreringsprosess. Studier viser at frivillighet blant flerkulturelle ofte skjer innen minoritetsforeninger og religiøse organisasjoner der det frivillige arbeidet ikke registreres formelt (kap.2). Dette betyr at det eksisterer en sterk frivillighetskultur innen disse miljøene. Dermed står trossamfunn, i en unik posisjon til å bidra med informasjonsformidling og integrering på arbeidsmarkedet, men også generelt i samfunnet.

6.2.1 Menighetens brobyggende funksjon

Forskningsrådet har tidligere hevdet at mange jobbmuligheter, tips og annen informasjon sirkulerer i mer eller mindre avgrensede nettverk, og at de som mangler et slikt nettverk stiller med et betydelig handikap i konkurransen om jobbene (Forskningsrådet, 2005). St.Ansgar katolske menighet har et rikt og ressurssterkt nettverk innad, med potensiale for flere tykke og tynne relasjoner. Nærmere bestemt kan økt organisering av kontakt mellom medlemmene og deltakerne, bidra til at flere utveksler kontakter, tips, jobbinformasjon osv. Det jeg fant i studien var blant annet at holdningene til noen av medlemmene og sognepresten var at menigheten ikke trengte å ta seg av tjenester som velferdstjenesten i utgangspunktet har ansvar for. Bli det overlappende tjenester om menigheten organiserer informasjonskvelder om jobbsystemer, skattesystemet, søknadsskriving etc., eller kan det fungere komplementært?

Mange av denne typen seminarer og møter organiseres av NAV, kommunene og frivillige organisasjoner. Utfordringen er at mange av de som går i menigheten ikke har kjennskap til dette.

Det har oppstått nye bekjentskap og vennskap på tvers av de nasjonale og regionale gruppene, men også innad i gruppene har forskjellige mennesker blitt knyttet sammen. Dette er fordi menigheten fungerer som en naturlig referanse for mange mennesker med forskjellig bakgrunn, nettverk og hverdager, og på den måten virker internt brobyggende ved at disse treffes innen samme arena. Som nevnt i kap.2 kan mangel på brobyggende sosial kapital forklare hvorfor personer med innvandrerbakgrunn forblir marginale i det norske arbeidsmarkedet, arbeidsledige eller økonomisk inaktive.

Fordelen med internt og eksternt brobyggende sosial kapital for medlemmene og deltakerne er at dette kan skape en bedre ressursutnyttelse. Dette vil også være en fordel for organisasjonen som helhet, da mer tid og penger vil kunne overføres tilbake til menigheten. Menighetens funksjon fungerer internt brobyggende. Eksternt fungerer menigheten i liten grad brobyggende til andre miljøer. Det er lite eller ingen kontakt med andre frivillige organisasjoner og den offentlige sektor.

6.2.2 Tillit bygd på gjeldende verdier

På tross av at det foreligger tynne relasjoner, nærmere bestemt kontakt mellom enkeltindivider som har tilgang på forskjellig nettverk og ressurser i menigheten, så er det allikevel mangel på informasjon mellom menigheten og de ulike sektorene. Som empirien tilsier er dette noe som etterlyses fra flere av informantene. Det eksterne samarbeidet som nevnes i empiri er i tillegg til Forum for tros- og livssyn, kontakt med Kristiansand domkirke. Domkirken ble lånt til messer en periode under byggeprosessen i St.Ansgar. En gang i året arrangeres det av eksterne organisasjoner fakkeltog for forfulgte kristne flere steder i landet. Dato og møteplass for eventet i Kristiansand annonseres på bloggen. Flere av informantene forteller at dette er viktig å delta på og at veldig mange av de kristne organisasjonene og menighetene stiller opp denne dagen.

Noen migrantmenigheter og religiøse organisasjoner generelt har som formål å misjonere. St.Ansgar katolske kirke går ikke aktivt inn for å nå ut til så mange som mulig for personlig

omvendelse. Menigheten jobber heller ikke for å få kontakt med ikke-praktiserende katolikker og få dem til å komme til messe. Dette gjør at menighetens utadrettete virksomhet er begrenset. Kontakt med utenforstående mennesker, nettverk og arenaer er derfor noe som ikke faller like naturlig, som i for eksempel karismatisk kristne miljøer. Denne studien har også sett på hvilke faktorer som har innflytelse på beslutningen om å danne tverrfaglig samarbeid og integrering på samfunnsnivå.

Samfunnsviteren Silverman fant at religiøse organisasjoner opplevde det vanskelig å samarbeide med andre utenfor menighetene, på grunn av ulike verdier. Samarbeid mellom organisasjoner som delte gjeldende verdier for trosbasert sosial handling, frivillighet og samfunnsengasjement var bygd på tillit. Data viser at interaksjon mellom de nasjonale, regionale gruppene og enkeltindividene innad i St. Ansgar katolske menighet deler også de samme verdiene og at samhandlingen langt på vei er bygd på tillit. Samarbeid med andre kirkesamfunn eksisterer. Helt konkret samarbeides det for å organisere kristne ritualer, slik som lån av lokaler fra en annen kristen institusjon til konfirmasjon og messe. I tillegg er medlemmer, deltakere og ledelse enige om betydningen av solidaritet for forfulgte kristne, og det er derfor mange som pleier å stille opp i fakkeltog. Det er flere i menigheten som selv har vært, eller har familie, venner eller bekjente som er forfulgte kristne. Dermed vises solidaritet ovenfor andre kristne utenfor menigheten, men det gis også intern støtte til de i menigheten som er direkte berørt. Frivillighetsmeldingen legger vekt på betydningen av deltakelse i frivillig arbeid og et aktivt foreningsliv og mener at det er vesentlig for å skape gjensidig tillitsforhold mellom mennesker for som gjør at de lettere kan samarbeide med hverandre.

Tillitsfulle forhold har imidlertid ikke stimulert til økt samarbeid om å løse utfordringer i formell form. Informantene kjenner i liten grad til om det eksisterer noe samarbeid med andre katolske menigheter eller Caritas grupper om samfunnsrelevante oppgaver. Caritas bygger på Den katolske kirkes lære og verdier. Nærmere bestemt brukes religion som et veiledende prinsipp for aktivitetene som arrangeres. Caritas er en organisasjon informantene har kjennskap og tillit til. Det blir organisert møter for ledere og representanter på tvers av katolske menigheter og Caritas grupper i Norge. Informantene kjenner ikke til planer, satsningsområder og felles samarbeid utover dette. Det må nevnes at andre katolske menigheter og Caritas har sett verdien av å organisere aktiviteter som integrerer og styrker medlemmene og deltakerne. Blant annet ved å starte opp Caritas ressurscenter, har Den

katolske kirke anerkjent verdien av å være en komplementær tjeneste til velferdstjenesten. Informantene forteller om mangel på kapasitet og ressurser til å organisere og ta seg av slike tjenester.

Tillit ser ut til å være et fundament for kontakt og samarbeid rundt felles verdier, religiøse verdier i St. Ansgar, slik som Silverman også finner i sitt studie. Likevel viser ikke empiri at det er avgjørende tillit som er årsaken til manglende samarbeid med offentlig og frivillig sektor. Selv om det kommer fram at tillit er en faktor for samarbeid og kontakt, er det ikke konkret informasjon om at det er grunnen til manglende kontakt. Det kan altså være andre faktorer. Offentlig sektor trekker fram at deres samspill med frivillig sektor skal preges av forutsigbarhet, åpenhet, tillit og tilgjengelig (Frivillighetsmeldingen, 2017). Empiri viser at Kristiansand kommune har satt inn ressurser for å øke samarbeid. Representant fra kommunen legger vekt på betydningen av tillit i samarbeid, særlig under kriser. Han refererte til en tragisk hendelse som skjedde i kommunen tilbake i tid, hvor et barn ble drept. Helt konkret forteller han at den tilliten og kontakten som Kristiansand kommune og minoritetsforeningen hadde fått på forhånd, var avgjørende for å engasjere hele kommunen og mobilisere støtte til de pårørende.

6.3 Tverrfaglig samarbeid

Det eksisterer i dag samarbeid mellom St. Ansgar Forumet for tro og livssyn. De jeg har intervjuet forteller at de ikke kjenner til noe samarbeid utover det formelle medlemskapet. Silverman fant i sin studie at det var inkompatible verdier som var årsak til mislykket tverrfaglig samarbeid. Dette kan overføres til St. Ansgar menighet. Data viser at det ikke er medlemmene og deltakerne som ikke ønsker et slikt samarbeid. Den vietnamesiske og polske gruppen er i utgangspunktet ikke særlig interessert i tverrfaglig samarbeid. Likevel forteller de formelle og uformelle representantene for de nasjonale og regionale gruppene at et slikt samarbeid vil styrke menigheten og de som bruker den.

Menigheten fungerer som en lokal ressurs på den måten at de bidrar til at medlemmene og deltakerne får kjennskap til det norske samfunnet og offentlige systemer, uformelt. Det er en kjent arena hvor man uansett tilbud kommer for å vedlikeholde sine religiøse identitet. Sånn sett har de en annen funksjon enn det offentlig sektor har, og konkurrer ikke som lokale ressurser. På den annen side kan en tenke at St. Ansgar katolske menighet kunne virke

segregerende og konkurrere om lokale ressurser for de som har tilknytning til kirken. Dette forutsetter at de tar på seg mange av de samme oppgavene som det offentlige og andre frivillige organisasjoner utfører i forbindelse med integrering, i tillegg til å utelate tverrfaglig samarbeid. Dette kan bety at det i enda mindre grad enn i dag, ville eksistere kontakt med andre instanser og aktører innen frivilligheten og den offentlige sektor.

Studien er inspirert av metodologien institusjonell etnografi. For å forstå hvordan sosial kapital utformer seg og fungerer i menigheten, har mitt hovedfokus derfor vært å intervju de menneskene som har tilknytning til menigheten. Formell organisering av det sosiale, religiøse og praktiske innad menigheten er relevant for studien og kommer tydelig fram uavhengig av hvem jeg snakker med. Jeg mener likevel at det er uformelle som skjer blant deltakerne og medlemmene som svarer på hvordan menigheten faktisk fungerer som leverandør av sosial kapital, og hvilke etablerte strukturer medlemmene inngår i. Dette hadde ikke kommet like tydelig fram ved å intervju ansatte og religiøse ledere i menigheten. Helt konkret har det vist seg at flere av medlemmene etterlyser mer formell organisering av ressursene i menigheten. Data har også vist at det er flere som i dag lever i en situasjon der en slik omorganisering kunne gitt økte muligheter i storsamfunnet i forbindelse med jobb og etablering. I tillegg forteller de at de savner informasjon og invitasjoner fra det offentlige.

Empirien tok meg videre til å utforske dataene på systemnivået. Da jeg startet forskningsprosessen var systemnivået i utgangspunktet offentlig sektor. Underveis ble det mer og mer klart at menigheten utgjorde et systemnivå. Altså menigheten er en institusjon og den offentlige sektor en institusjon. Formålet har som nevnt i metodekapittelet ikke vært å studere St. Ansgar katolske kirke i seg selv, men å studere hva det folk gjør i hverdagen er heftet opp i og påvirkes av det som skjer i institusjonelle relasjoner, og flere institusjonelle relasjoner på en gang. Ved å kritisk forholde meg til begrepet sosial kapital underveis har det ut ifra medlemmene og deltakerne latt seg gjøre å vise hvordan nettverk, tillit, verdier, samarbeid og kontakt fungerer i kontekst.

Data viser at offentlig sektor satser på økt samarbeid med frivilligheten, og tillegger den blant annet verdi og betydning for livskvalitet, personlig vekst, tillit og mobilisering til samfunnsnyttig innsats. Kristiansand kommune har ansatt en flerkulturell rådgiver som skal være en kontaktperson for minoritetsforeninger og religiøse organisasjoner. Det kommer fram at han fra starten av har hatt mer kontakt med muslimske miljøer, da de i følge ham har hatt

større synlige utfordringer i forbindelse med integrering. Likevel mener han at det er mye lettere å komme i kontakt med de muslimske miljøene og religiøse organisasjonene i kommunen, enn den katolske menigheten. Han sier at de muslimske foreningene og organisasjonene ønsker å inngå samarbeid og en utveksling av informasjon om kurs med kommunen. Det tolker han som at de ser verdien av å kunne være en instans som også utover det strengt religiøse kan tilby informasjonsformidling og andre ressurser til medlemmene sine. Flere tros- og livssynsamfunn har også registrert seg på Foreningsportalen. Dersom gruppene i St. Ansgar katolske kirke i dag skulle kunne benytte seg av denne, mener han de nasjonale gruppene i menigheten må registrere seg som foreninger, eller at organisasjonen registrerer seg med kontaktpersoner. Dermed vil de få tilsendt informasjon om ulike arrangementer fra de andre registrerte organisasjonene, i tillegg til å kunne søke om tilskudd om å organisere egne prosjekter, temakvelder etc.

Denne studien finner at mange av de sidene ved sosial kapital som er trukket fram i andre studier også er gjeldende for min. På grunn av det store mangfoldet i menigheten, utarter den danningen av sosiale kapital på individnivå forskjellig blant medlemmene og deltakerne. Studien bidrar til å belyse den institusjonelle kontekstens betydning for hvilke verdier som er vedlikeholdt. Ved å ha tatt medlemmenes ståsted for å forstå eventuelle strukturelle styringer for ressurser og verdier innad som kan være hensiktsmessig og uhensiktsmessig, og dermed hvilke potensielle ressurser som ligger i den sosiale kapitalen som begrenses. Lykkes menigheten med å etablere nye strukturer for økt interaksjon og samarbeid mellom medlemmer og deltakere i kirken, kan det bidra til økt innsikt i ressursene blant individene, og danne grunnlag for en mer strukturert og tverrfaglig organisering.

7. Avslutning

7.1 Oppsummerende analyse og konklusjoner

Jeg startet denne oppgaven ”En migrantmenighet på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet”, ved å sette lys på migrasjon og arbeidsledighetsproblematikken på Sørlandet. Som vist i prosjektets kontekst (delkapittel 1.2) skårer Sørlandet gjennomgående lavt på SSBs sysselsettingsindeks. Videre er landsdelen kjent for å ha høy grad av religiøsitet og frivillig innsats. Den katolske kirke er en av de største migrantmenighetene i Norge, og preget av å være mangfoldig kulturelt. St. Ansgar katolske menighet er en veletablert organisasjon, som har et mangfold av generasjoner og nasjonaliteter, i tillegg til at den har historiske røtter langt tilbake i tid i Norge. Med utgangspunkt i denne konteksten har jeg undersøkt hvordan sosial kapital utarter seg i denne menigheten, sett ut ifra medlemmer og deltakeres egne beretninger og erfaringer. Problemstillingen er som følger:

Fungerer St. Ansgar katolske menighet som et nettverk for arbeidsløse migranter, i så tilfelle på hvilken måte virker det?

Tidlig i forskningsprosessen forestilte jeg meg at det foreligger en del uformelle nettverk og ressurser blant medlemmer og deltakere, og at dette bidrar til at menigheten kan fungere som en integreringsressurs. Jeg hadde også med meg noen forskningsspørsmål, som jeg har redegjort for i kap. 2, 3, og 5: *Dersom medlemmer og deltakere i menigheten gir hjelp til arbeidsløse, hva består hjelpen av, og er preget av formelle eller uformell organisering? Hvilke strategier bruker menigheten for å benytte de ressursene som eventuelt eksisterer blant medlemmene? Hvilke type relasjoner består den sosiale kapitalen i menigheten av? Hvilken betydning har det religiøse aspektet i generering av sosial kapital blant medlemmene og deltakerne? Eksisterer det et samarbeid om samfunnsaktuelle problemstillinger mellom menigheten og den offentlige sektor? I så fall hva består samarbeidet av?*

Jeg gjennomførte kvalitative intervjuer med syv medlemmer i casemenigheten, og én ansatt i offentlig sektor Kristiansand kommune. Målet med intervjuene var å få informantenes beretninger fra livet i menigheten, både det sosiale og religiøse aspektet, og hvordan disse påvirkes av hverandre og samspiller. Intervjuene ga meg et empirisk materiale som jeg har anvendt for å kunne svare på problemstillingen og analysere funnene. Avslutningsvis ønsker

jeg å konkretisere svaret på problemstillingen gjennom å vise til hovedfunn. Tidlig i prosessen og underveis har jeg kommet over lite forskning som berører Den katolske kirkes betydning for integrering av arbeidsløse migranter. Denne studien er et tilskudd til de studiene som allerede finnes om Den katolske kirke i Norge, sosial kapital og migrasjon i dag (Mæland, 2016, Synnes, 2012, Loga 2011).

Logas studie er den som ligger nærmest denne avhandlingens fokusområde, ved at hun også undersøkte minoriteters deltakelse i det katolske trossamfunnet (Loga, 2011). Hun fant at trossamfunnet ikke bare tilbyr sosial tilknytning, men gir også sentral informasjon om bolig, informasjon og arbeid (ibid.). Hun intervjuet ikke medlemmer i trossamfunnet, men beboere i området som menigheten lå i og frivillige foreninger i dette området. Dette i motsetning til denne studien som inspireres av metoden institusjonell etnografi. Fra starten av hadde jeg ikke en klar oppfatning av hvem jeg skulle snakke med. Jeg var likevel av den oppfatning at jeg burde starte å snakke med de som bruker menigheten, enten som medlem eller deltaker. Derifra viste informantene meg vei videre til andre informanter. På denne måten har jeg sikret meg å intervjuer de med en tydelig forankring i menigheten, framfor å snakke med katolikker som har lite kontakt med menigheten. I tillegg har institusjonell etnografi som mål å gå videre fra individnivå til systemnivå, for å se hvordan de institusjonene som den nevnte gruppen med katolikker inngår i, og hvordan disse institusjonenes strukturer påvirker medlemmene og deltakerne. Intensjonen var også å se hvordan medlemmene og deltakerne påvirker på systemnivå.

Studien har endt opp med flere hovedfunn. Jeg har funnet at den uformelle organiseringen av nettverk, spiller større rolle i generering av sosial kapital, enn hva den formelle organiseringen gjør. Relasjonene i de største nasjonale og regionale gruppene består av tykk sosial kapital, og gruppene dekker i stor grad deltakernes religiøse og sosiale behov. Medlemmene og deltakerne i den norske messen har større tilgang på ressurser, og da ressurser som de nødvendigvis ikke finner andre steder, fordi relasjonene er preget av tynn sosial kapital. Samhandling og kontakt mellom gruppene og enkeltindividene avhenger av de formelle og uformelle representantene fra hver gruppe. Det eksisterer uformelle ressurser som deltakerne har tilgang på, som bidrar til integrering ute i samfunnet og på arbeidsmarkedet. Trossamfunnet fungerer som en trygg base i møte med det norske samfunnet, ved at de gradvis får informasjon om det norske samfunnet. På denne måten fungerer menigheten som en integreringsressurs for medlemmer og deltakere. Tillit er avgjørende for samarbeid med

andre utenfor menigheten. Religiøse verdier som er utgangspunktet for medlemmer og deltakere er i midlertidig ikke like viktig for å oppnå samarbeid om samfunnsaktuelle utfordringer. Menigheten fungerer som en integreringsressurs for medlemmer og deltakere, ved at de gradvis får informasjon om det norske samfunnet.

I forhold til debatten som ble lagt frem i kapittel 2 og 3, er det tydelig å se at forskning og teori om sosial kapital varierer ut fra forskningsinteresse og disiplin. Målet med denne studien var å la empirien vise hvordan de sosiale nettverkene fungerer sett fra informantenes ståsted. Sånn sett har begrepet sosial kapital gjort det mulig for meg å få et bestemt blick på kontekst. Jeg fant at den uformelle organisering av nettverk spiller en større rolle i generering av sosial kapital, enn hva den formelle organisering gjør. Likevel forutsetter den uformelle organiseringen, at det ligger til grunn noen formelle strukturer i form av faste møtepunkter og også for de som overholder det; katolikkenes messeplikt. Nettverkene i menigheten består av gjensidighetsrelasjoner på tvers av de nasjonale og regionale gruppene. Dette knytter seg til det å være katolikk. Det religiøse aspektet gir trygghet og vedlikeholder den enkeltes religiøse identitet, og danner sosial tilknytning til menigheten og bidrag til felleskapet.

Relasjonene i menigheten avhenger av hvorvidt en er tilknyttet en av de nasjonale eller regionale gruppene. Jeg finner at disse gruppene eksisterer som *tykk* sosial kapital. I kontekst betyr det at de som er tilknyttet en av dem, typisk holder seg innenfor denne gruppen og dette nettverket. Nettverket er aktivt og tett slik at de som er tilknyttet kan møtes på flere arenaer, som arbeidsplassen, menigheten, fritiden, hjemmet etc., og dermed er det ikke like nødvendig å bli kjent med andre utenfor eget nettverk. Nettverket dekker i stor grad deltakernes sosiale og religiøse behov. Det ser derfor ikke ut til at de har behov for å utvide med miljøer som representerer *tynn* sosial kapital.

Den norske messen er preget av *tynn* sosial kapital. Dette betyr at mange av enkeltpersonene og grupperingene med tilhørighet i den norske messen, kun møtes i menigheten og ikke på flere andre arenaer. Nærmere bestemt vil det si at for disse deltakerne og medlemmene ligger det en mulighet for brobyggende sosial kapital og tilgang på ressurser som de nødvendigvis ikke finner andre steder. Det innebærer at deltakelse, tilhørighet og sosial interaksjon i dette felleskapet, kan gi økt tilgang på jobbmuligheter, tips og annen informasjon.

Jeg finner at det foreligger varierende kontakt mellom de ulike nasjonale og regionale gruppene, og ulik grad av samarbeid. Data gir entydig bilde på at samarbeid mellom grupper og enkeltindivider er en fordel og et viktig satsningsområde. Det er i midlertidig ulik motivasjon til hvorfor dette er en fordel. Noen vektlegger for det meste det religiøse aspektet, og dette skjer i større grad på systemnivå. Medlemmene og deltakerne vektlegger også dette i sin tilknytning til menigheten, men det sosiale aspektet spiller også en stor rolle for den enkelte. Hovedfunnet her er at samarbeid og kontakt på tvers gruppene og enkeltindividene avhenger både av de formelle og uformelle representantene fra hver gruppe. Disse bruker mye tid og ressurser på å binde menigheten sammen, få oversikt over nettverk og ressurser, videreformidling innad i menigheten, i tillegg til å engasjere frivillige fra de ulike gruppene.

Ved å bruke institusjonell etnografi finner jeg at det eksisterer en spenning mellom de største nasjonale gruppene og regionale. Det er ulike forventinger om hvor mye formelle ressurser de nasjonale gruppene skal ha tilgang på. Det eksisterer et mangfold av uformelle ressurser i menigheten, og dette er flertallet av medlemmene og deltakerne bevisste på. Hovedfunnet her er at det uformelt eksisterer ressurser som deltakerne har tilgang, som bidrar til integrering, også ute i samfunnet og på arbeidsmarkedet. Informantene mener at det i dag ikke lar seg gjøre å formalisere dette i menigheten fordi interne institusjonelle strukturer hindrer utviklingen av tjenlige strategier. Dette fører i sin tur til at gjeldende strukturer hindrer eller hemmer kontakt med andre arenaer.

I tillegg til å vise at menigheten danner sosial kapital er det aktuelt å spørre om ikke andre sivilsamfunnsorganisasjoner gjør det bedre og i større grad enn St. Ansgar. Særlig bidrar denne studien til debatten om sosial kapital fordi den belyser hvorvidt menigheten kan tilby lokale ressurser som andre sivilorganisasjoner også kan gi, eller om de gjør det på andre måter. Her er det viktig å påpeke at det er behov for flere caseundersøkelser, slik at det kan kompareres.

Trossamfunnet fungerer som et uformelt komplementært tilbud til det statlige og kommunale velferdssystemet. Hovedsakelig tilbyr menigheten en trygg base i møte med det norske samfunnet, ved at det internt i menigheten videreformidles viktig informasjon om velferdssystemet. Menigheten fungerer i liten grad eksternt brobyggende til andre miljøer, samtidig fungerer den internt brobyggende i eget miljø. Ved å se på hvilke verdier som vedlikeholdes innen den lokale konteksten, finner jeg at det er særlig det religiøse aspektet

som blir vektlagt. Messen og den religiøse organiseringen fungerer som et bindeledd mellom fremmede og gjør at medlemmer og deltakere åpner opp for felleskapet, i tillegg til å gi og ta imot hjelp, uformelt.

Forskning viser at Caritas i mange deler av landet fungerer som en konkret hjelpeinstans for sine medlemmer og deltakere, også innen arbeidsliv, migrasjon og integrering (Mæland 2016). Caritas sin aktivitet er liten i Kristiansand. De bidrar i liten grad til integrering og arbeidsformidling. Heller ikke formidler Caritas kontakt med offentlig sektor eller frivillige organisasjoner. Det er først og fremst tillit mellom medlemmene som ser ut til å være avgjørende for kontakt og valg av samarbeid med andre utenfor menigheten. Felles religiøse verdier er i midlertidig ikke like viktig for flertallet av informantene for å oppnå samarbeid om samfunnsaktuelle utfordringer. Likevel mener flertallet av informantene at dette kunne vært annerledes hvis sognepresten og kapellanene satte dette temaene på dagsordenen.

Sosiologen Robert Mark Silverman finner at inkompatible verdier er årsaken til mislykket tverrfaglig samarbeid. St. Ansgar fungerer ikke formelt som en hjelp for arbeidsløse migranter. Likevel fungerer migrantmenigheten som en lokal ressurs ved at medlemmene og deltakerne gradvis blir kjent med det norske samfunnet og offentlige systemer. På denne måten fungerer menigheten som en integreringsressurs for sine medlemmer og deltakere. Jeg finner at Kristiansand kommune satser på økt samarbeid også med religiøse organisasjoner. Det er likevel slik at hovedfokuset til kommunen er på muslimske miljøet. De mener at utfordringer innen sysselsetting, fattigdom og integrering, er større blant dem .

Studiens styrke ligger i at informantene representerer de største nasjonale og regionale gruppene, i tillegg til enkeltpersoner. Det er også en styrke at studien inspireres av institusjonell etnografi, da dette har bidratt til å få innsikt i medlemmene og deltakernes erfaringer med nettverk, hvordan tillit og felles verdier dannes og oppstår, samarbeid og kontakt på tvers, og hvordan dette utformes innen den valgte konteksten. Empirien kunne vært annerledes dersom jeg startet med å intervju institusjonens ledere. Antakeligvis ville en slik tilnærming utelukket betydningen av det sosiale aspektet for den enkelte. I tillegg ville behovet og meningen om hva en kirke kan bidra med i en integreringsressurs for de enkelte, heller ikke kommet like godt frem. Med utgangspunkt i min problemstilling ville dette hatt uheldige konsekvenser i forståelsen av hvordan sosial kapital utformer seg i kontekst, og om og hvordan menigheten fungerer som et nettverk for arbeidsløse migranter.

7.2 Veien videre

Etter å ha studert hvordan sosial kapital utformes i St. Ansgar Katolske menighet, finner jeg ytterligere behov for forskning om trossamfunn, og dets betydning for integrering. Helt bestemt er det viktig med studier som forebygger at tiltak forblir toppstyrte, dette kan gjøres ved å ta medlemmer og deltakeres erfaringer og synspunkter i betraktning. Videre studier som kan belyse potensielle ressurser blant den religiøst aktive delen av befolkningen, inkludert minoritetsforeninger, mener jeg blir svært viktig når det offentlige framover skal lage strategier og programmer for økt samarbeid mellom minoritetsforeninger, religiøse organisasjoner, frivillige organisasjoner og offentlig sektor. På systemnivå kunne en komparativ studie av arbeidsgiveres holdninger og anerkjennelse av frivillig innsats, bidra til å belyse hvorvidt kompetanse fra frivillige formelle verv, og uformelle innsats vurderes forskjellig avhengig av om det skjer innen en religiøs eller ikke-religiøs kontekst.

8. Litteraturliste

Aakvag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.

Bhuller, M. & Aaberge, R. (2010). Vedvarende økonomisk fattigdom blant innvandrere. En empirisk analyse for perioden 1993-2007. SSB-rapport 32/2010. Hentet 20.05.2017 fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201032/rapp_201032.pdf

Campbell, M & Gregor, F. (2004). *Mapping Social Relations – A primer in Doing Institutional Ethnography*. United Kingdom: AltaMira Press.

Caritas Norge (2017). *Migrasjon og integrering*. Hentet 05.10.17 fra <http://www.caritas.no/migrasjon-og-integrering/>

Den katolske Kirke (2016, 25 juli). *Organisasjon*. Hentet 05.10.17 fra <http://www.katolsk.no/organisasjon>

Eidsvig, B. I. (1993). Den katolske kirke vender tilbake. I L. R. Langslet, E. Gunnes & J. W. Grand (Red.), *Den katolske kirke: fra kristningen til idag*. (s. 1-85). Oslo: Aschehoug.

Eimhjellen, I. og Seggaard S, B. (2010). *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner*. Rapport 8/2011. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Forskningsrådet. (2005). *Sosial kapital*. Hentet 12.06.2017 fra https://www.forskningsradet.no/CSSStorage/Flex_attachment/8212021661.pdf

Forskningsrådet. (2013). *Programplan 2013-2018. Velferd, arbeidsliv og migrasjon – VAM II*. Hentet 20.03.2017 fra https://www.forskningsradet.no/prognnett-vam/Sentrale_dokumenter/1232443453178

Friestad, E. (2017, 18.januar). Oslo katolske bispedømme tapte rettsaken mot staten. *Vårt Land*. Hentet 06.10.17 fra <http://www.vl.no/nyhet/oslo-katolske-bispedomme-tapte-rettssaken-mot-staten-1.913960?paywall=true>

Frivillighetsmelding for Kristiansand – vedtatt i bystyret 12.mai 2010 (2010). Kristiansand: Kristiansand kommune. Hentet 12.04.2017 fra

<https://www.kristiansand.kommune.no/globalassets/politikk-og-administrasjon/samfunnsutvikling/meldinger/frivillighetsmelding-2010.pdf>

Frivillighetsmeldingen 2017 (2017). Kristiansand: Kristiansand kommune.

Furseth, I. (2008). Social capital and immigrant religion. *Nordic Journal of religion and society*. 21(2), 147-164.

Furseth, I & Repstad, P. (2003). Innføring i religions sosiologi. Oslo: Universitetsforlaget.

Garstein, O. (1993). Undergrunnskirken 1537-1814. I L. R. Langslet, E. Gunnes & J. W. Grand (Red.), *Den katolske kirke: fra kristningen til idag*. (s. 1-85). Oslo: Aschehoug.

Gustafsson, B. (1965). Religions sosiologi. Stockholm: Svenska Bökforlaget Bonniers.

Giskeødegård, M. & Aschim, A. (2016) ”Da hadde jeg et stykke Polen her”. Den katolske kirke som transnasjonalt rom for felleskap og tilhørighet. I A. Aschim, H. K. Sødal & O. Hovdelien (Red.), *Kristne migranter i Norden*. (s. 123-141). Kristiansand: Portal forlag.

Halvorsen, L.J. & Aschim, A. (2016). Å ta del. Polske innvandrere, Den katolske kyrkja og lokalsamfunnet. I A. Aschim, H. K. Sødal & O. Hovdelien (Red.), *Kristne migranter i Norden*. (s. 102-122). Kristiansand: Portal forlag.

Henriksen, V. (1993). Fra kristning til reformasjon. I L. R. Langslet, E. Gunnes & J. W. Grand (Red.), *Den katolske kirke: fra kristningen til idag*. (s. 1-85). Oslo: Aschehoug.

Hovdelien, O. (2016) En verdenskirke i miniatyr. Ordenssøstre, prester og kirkelig ansatte om Den katolske kirke i Norge som migrantkirke. I A. Aschim, H. K. Sødal & O. Hovdelien (Red.), *Kristne migranter i Norden*. (s. 87-102). Kristiansand: Portal forlag.

IMDi (2015a), *Rapport om bruk av midler på Kap. 821, post 71. Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet*. Oslo.

Kulturdepartementet. (2017) *Antall tilskuddstellende medlemmer i tros- og livssynsamfunn i 2016*. Hentet 05.10.17 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/tro-og-livssyn/tros-og-livssynsamfunn/innsiktsartikler/antall-tilskuddsberettigede-medlemmer-i-/id631507/>

Loga, J. (2011). *Inkludering i nærmiljø: En studie av frivillige organisasjoner som flerkulturelle møteplasser*. 2011(05). Hentet 12.10.2017 fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2445367?show=full>

Loga, J. (2012). *Trossamfunn, innvandring, integrering – En kunnskapsoversikt*. 2012(03). Hentet 10.03.2017 fra https://www.regjeringen.no/contentassets/eecd71cd8f2a4d8aabdf5a7742e96b4d/NO/SVED/JiIl_Loga.pdf

Mæland, S. (2016). *"Hva har vi til felles?" – En studie i kulturell kompleksitet og multikulturelle prosesser i Den katolske kirke i Norge* (Doktorgradsavhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.

NOU. (2011). *Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak*. 2011(14). Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hentet 17.08.2017 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/no/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf>

Olsen, B. (2016). *Unge med innvandrerbakgrunn I arbeid og utdanning 2014 - Eksklusive EØS-/EU-innandrere*. SSB-rapport 09/2016. Hentet 20.04.2017 fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/attachment/258932?ts=1533b74f8f8>

Olsson, H. & Sörensen, S. (2003). *Forskningsprosessen – kvalitative og kvantitative perspektiver*.

Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and applicants in modern sociology. *Annual Review of Sociology* 24:1-24.

Putnam, R. (1993). Making democracy work: Civic tradition in modern Italy. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Lewis., V.A, Putnam, R., MacGregor, C.A. (2000) Religion, network, and neighborliness: the impact of religious social networks on civiv engagement. *Social Science Research*. 42(2013) 331-246.

Putnam, R. (2002). Democracies in flux. New york: Oxford University press.

Putnam, R. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies* 30(2), s. 137-174.

Repstad, P. (2000). Religiøst liv i det moderne Norge – et sosiologisk kart. Kristiansand: Høyskoleforlaget. Oslo: Gyldendal akademisk.

Silverman, R.M. (2000). CDCs and Charitable organizations in the urban south. *Journal of Contemporary Ethnography*, 30(2), 240-268.

Slotsvik, T. N. (2010). *Katolikker i Norge 1905-1930 – en minoritet i nasjonalstatens tid* (HL-senteret temahefte nr. 8). Hentet 05.10.17 fra <http://www.hlsenteret.no/publikasjoner/hl-temahefte-8---slotsvik-tone-njolstad---katolikker-i-norge-1905-1930.-en-minoritet-i-nasjonalstatens-tid.pdf>

Smith, D. E. (1999). Writing the social. Toronto: University of Toronto Press.

Smith, D. E. (2005). Institutional ethnography: a sociology for people. Lanham: Md. AltaMira.

SSB. (2016). *Statistikkbanken*. Hentet 20.04.2017 fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken>

SSB. (2016). *Trus-og livssynssamfun utanfor Den norske kyrkja*. Hentet 05.10.17 fra <https://www.ssb.no/statistikbanken/selectvarval/saveselections.asp>

St.Ansgar katolske menighet (2017). *Etiketter*. Hentet 15.09.17 fra <http://stansgar.blogspot.no/search/label/integrering>

Synnes, R. M. (2012). *Kristne migrantmenigheter I Oslo*. KIFO Rapport 01/2012.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Villund, O. (2010). *Overkvalifisering blant innvandrere i arbeidslivet 2007-2012*. SSB-rapport 28/2014. Hentet 10.04.2017 fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/193602?_ts=1480d13ceb8

Widerberg, K. (2007). *Institusjonell etnografi – en ny mulighet for kvalitativ forskning*. *Sosiologi i dag*, 37(2), 7-28.

Widerberg, K. (2015). *En invitasjon til institusjonell etnografi*. I: Widerberg, K. (red.). *I hjertet av velferdsstaten. En invitasjon til institusjonell etnografi*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Ødegård, G., J. Loga, K. Steen-Johnsen og B. Ravneberg (2014). *Fellesskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Ødegaard, G. & Sætrang, S. (2015) *Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo. Hentet 14.07.2017 fra <https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/publikasjoner/notater/integrasjon-og-nettverksbygging-i-flerkulturelle-lokalsamfunn-29.07.pdf>

Intervjuguide

"Migrantmenigheter på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet?"

Intervjuguide

Dato for intervju:

Kjønn:

Innledende

1. Kan du fortelle litt generelt om deg selv?
 - Når er du født?
 - Arbeider/ studerer du?
 - Hvor og med hva?

Del 1 Menighet

1. Hvor lenge har du deltatt eller vært medlem i denne menigheten?
2. Hvordan fikk du kjennskap til menigheten?
3. Kan du begynne med å fortelle om en helt alminnelig dag i menigheten? (Kan for eksempel fortelle om sist gang du var i en aktivitet tilknyttet menigheten).
 - Hva gjør du?
 - Hvem snakker du med?
 - Hva snakker dere om?
4. Har du familie, venner, kollegaer eller andre bekjente som også er deltakere eller medlemmer i menigheten?
5. Hvorfor er det viktig for deg å komme hit?
6. Hvilke aktiviteter tilknyttet menigheten deltar du på?
7. Er det noen aktiviteter du ikke deltar på?
 - Hvorfor?

Del 2

Nettverk og ressurser

8. Hvordan opplever du din egen involvering i menigheten?
9. Gjør du noe formelt arbeid, enten frivillig eller betalt i forbindelse med organisering av aktivitetene i menigheten?
10. Har noen i menigheten vært viktig for deg med tanke på informasjon og tilgang på ressurser i form av bolig, jobb, nettverk etc.

Hvis ja: Kan du si litt mer om dette? Hvem var det, og hvordan kom dere i dialog?
Hvis nei: Tror du slik informasjon kan være nyttig? For hvem?

11. Har du selv personlig hjulpet noen i menigheten med tilgang på informasjon, nettverk, jobb etc.?
12. Kjenner du noen i menigheten som er jobbsøkende, eller har vært jobbsøkende tidligere?
 - Hvis ja: Hvor og av hvem fikk du vite det? Var det noe dere snakket videre om?
 - Hvis nei: Tror du det er fordi det ikke eksisterer arbeidsledige i menigheten, eller er det noe man ikke snakket om? Hvis sistnevnte hva hindrer dette?

13. Hvilken hjelp ser du at medlemmer og deltakere gir til hverandre? (Når og hvor skjer dette?)

14. Kan du fortelle om din egen vei inn på arbeidsmarkedet?

15. Vet du om menigheten engasjerer seg i samfunnsaktuelle problemstillinger? (Eksempler; høy arbeidsledighet blant innvandrere, integrering, ensomhet etc).

Hvis ja: Hvordan utøver dette seg?
Hvis nei: Hva tror du er grunnen til det?

Del 3

Migrasjon

16. Hvilken betydning tror du at menigheten har for nye migranter?

17. Har du selv kontakt med nye migranter i menigheten?

Hvis ja: Hvordan kom dere i kontakt, hva snakker dere om?
Hvis nei: Hva tror du er grunnen til det?

18. Tror du at menigheten bidrar til å fremme integrering i samfunnet?

- Hvis ja: På hvilke måte?
- Hvis nei: Hva hindrer dette? Tenker du at menigheten kan spille en rolle for integrering i samfunnet?

19. Kan du beskrive de sosiale relasjonene i menigheten? Tenker du at disse relasjonene er viktig for medlemmene i menigheten?

20. Ser du om det finnes noen forskjeller i mellom kvinners og menns deltakelse og roller i menighetens aktiviteter og sosiale relasjoner?

Avslutning

21. Jeg er takknemlig for at du har villet åpne og dele din erfaring og kunnskap med meg. Er det noe vi ikke har snakket om, som du har lyst til å tilføye?

Husk å nevne: Det kan bli aktuelt med et oppfølgings intervju. Spørre om informant i tilfelle vil stille?

Claudia Klostergaard
Universitet i Agder
Mob.nr. 45153941

Informasjonsskriv

Migrantmenigheter på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet?

Om prosjektet: Prosjektet skal studere organisering, nettverk og sosiale relasjoner i valgt case menighet. Hensikten med studien er å få kunnskap om ulike uformelle og formelle sosiale nettverk blant medlemmene og deltakerne i menigheten, som har bidratt til integrering på arbeidsmarkedet. Studien er opptatt av hvilken betydning menigheten har for medlemmene og hvordan de bruker egne ressurser for å hjelpe arbeidsløse immigranter i menigheten.

Tidsramme: Prosjektet skal gå fra 01.02.2017 til 20.12.2017

Framgangsmåte: Prosjektet vil intervju medlemmer og deltakere i St. Ansgar Katolske menighet. Innsamlet datamateriale vil oppbevares konfidensielt, og enkeltpersoner vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen. I tillegg vil noen enkeltpersoner i ulike offentlige posisjoner, som leder for menigheten, frivillighetskoordinator etc. intervjues. Disse personene vil kunne gjenkjennes på bakgrunn av indirekte personopplysninger i publikasjonen. Alle intervjuene blir transkribert og forelagt informantene til gjennomlesning og godkjenning om ønskelig. Det vil bli benyttet lydbandopptatt under intervjuene. Opptakene vil bli slettet ved prosjektslutt. Norsk senter for forskningsdata AS (NSD) har vurdert behandlingen av personopplysningene og mener at prosjektet tilfredsstillende oppfyller kravene i personopplysningsloven.

Frivillig: Det er frivillig å delta i undersøkelsen og ingen vil bli intervjuet uten skriftlig samtykke. Skulle noen av deltakerne ønske å trekke seg i løpet av prosjektperioden, har de anledning til det, uten at de må oppgi grunnen. Forskeren er underlagt taushetsplikt og dataene vil bli behandlet konfidensielt.

Vennlig hilsen

Claudia Klostergaard
Mastergradsstudent v/ Universitet i Agder

Samtykkeerklæring ved innsamling og bruk av personopplysninger til forskningsformål

Prosjekttittel: Migrantmenigheter på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet?

Formål: Prosjektet skal studere organisering, nettverk og sosiale relasjoner i St. Ansgar Katolske menighet i Kristiansand. Hensikten med studien er å få kunnskap om ulike uformelle og formelle sosiale nettverk blant medlemmene og deltakerne i menigheten, som kan ha bidratt til integrering på arbeidsmarkedet.

Masterstudent: Claudia Klostergaard

Jeg samtykker i deltakelse i undersøkelsen på bakgrunn av de opplysningene som har kommet fram om undersøkelsen i informasjonsskrivet.

Sted/ dato

Underskrift

Ida Marie Høeg
 Institutt for religion, filosofi og historie Universitetet i Agder
 Postboks 422
 4604 KRISTIANSAND S

Vår dato: 06.06.2017

Vår ref: 54322 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 04.05.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>54322</i>	<i>Migrantmenigheter på Sørlandet – en dør inn til arbeidsmarkedet?</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Agder, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ida Marie Høeg</i>
<i>Student</i>	<i>Claudia Klostergaard</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 22.12.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.